

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь (магістр)

на тему: **ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ГРОМАДІ**

Виконала: студента ІІ курсу, 262 групи
заочної форми навчання
спеціальності 231 Соціальна робота
Освітня програма «Соціальна робота»
Колосюк А.Р.

Керівник: доктор філософії, доцент
Моргай Л.А.

Рецензент:
канд. пед. наук, доцент
Балдинюк О.Д.

Умань – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЖИТЕЛІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	10
1.1. Історичні передумови децентралізації в Україні.....	10
1.2. Зміст та завдання соціального захисту населення у територіальних громадах.....	15
1.3. Децентралізація влади та надання соціальних послуг в територіальній громаді в Україні	27
РОЗДІЛ II. СОЦІАЛЬНИЙ ПРАЦІВНИК ЯК СУБ'ЄКТ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ.....	42
2.1. Професійна діяльність фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді.....	42
2.2. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді.....	49
2.3. Аналіз діяльності Гайворонської територіальної громади.....	57
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

У сучасному суспільстві соціальний захист є однією із ключових складових соціальної політики, що спрямована на забезпечення гідного життя громадян та зменшення соціальних нерівностей.

Громада, як основна одиниця соціального життя, відіграє важливу роль у забезпеченні соціального захисту своїх членів. Заходи та програми соціального захисту в громаді мають свої особливості та особисті характеристики, які визначаються специфікою цієї громади, її потребами, ресурсами та іншими факторами.

Громада – групова соціальна спільнота, члени якої мають спільні географічні та соціокультурні ознаки (місце проживання, інтереси, віросповідання, цінності, національність тощо) і взаємодіють між собою з метою задоволення певних потреб чи розв’язання проблем [17].

Територіальна громада – це жителі об’єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об’єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний територіальний центр [17].

Соціальний захист (соціальне забезпечення) – система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві тощо).

Дослідження соціального захисту в громаді стає актуальним завданням в умовах постійних змін у суспільстві, політиці, економіці та інших сферах життя.

Так, українська фундаторка соціальної роботи Тетяна Семигіна у своїй праці «Сучасна соціальна робота», зазначає, що ключовим принципом громади є подолання структурних нерівностей [53].

Вивчення особливостей соціального захисту на рівні конкретних громад може допомогти краще розуміти, які чинники впливають на ефективність

соціальних програм та як їх можна оптимізувати для задоволення потреб населення.

Адміністративним центром об'єднаної територіальної громади визначається населений пункт (село, селище, місто), що має розвинену інфраструктуру і, як правило, розташований найближче до географічного центру території об'єднаної територіальної громади, та в якому розміщується представницький орган місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади [39].

Суб'єктами добровільного об'єднання територіальних громад є суміжні територіальні громади сіл, селищ, міст [39].

У 2014 році в Україні запровадили децентралізацію. Децентралізація – це процес передачі влади, фінансів та рішень з центрального уряду на рівень місцевих органів влади, з метою збільшення самостійності та відповідальності місцевих громад.

Децентралізація влади включає в себе як адміністративну, так і політичну сторони. У 2014 році була прийнята відповідна реформа. Головними етапами реформи були:

1. Створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Уряд України сприяв об'єднанню малих громад у більші, щоб вони мали більше ресурсів та можливостей для розвитку.

2. Передача фінансових повноважень. ОТГ отримали право збирати податки та отримувати фінансову підтримку від центрального уряду, що дозволило їм самостійно планувати інвестиції у свій розвиток.

3. Децентралізація органів влади. Реформа передбачала створення місцевих органів влади, які були обрані на місцевому рівні та мали більше повноважень у вирішенні питань, що стосуються своїх громадян. Дана реформа в Україні спрямована на покращення якості життя громадян, забезпечення більшої ефективності управління та розвиток місцевих територій [39].

Децентралізація також сприяє більшій відповідальності місцевих лідерів перед своїми виборцями і забезпечує більший вплив громади на рішення, які стосуються їхнього регіону.

З початку 2021 року у зв'язку з децентралізацією змінюються підходи щодо реалізації мешканцями територіальних громад права на соціальний захист.

Так, з 1 січня 2021 року усі звернення про призначення різних видів соціальної допомоги, пільг, субсидій та компенсацій громадяни мають подавати через «фронт-офіси» – це територіальні громади, які в свою чергу забезпечують їх передачу до органів соціального захисту населення райдержадміністрацій. Виключення становлять лише документи, що надсилаються поштою або подаються в електронному вигляді [13].

Для виконання цієї функції у структурі виконавчого органу територіальної громади має бути утворений структурний підрозділ з питань соціального захисту населення або визначені відповідні уповноважені посадові особи [13].

Функція таких соціальних «фронт-офісів» у територіальних громадах може забезпечуватися безпосередньо посадовими особами структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, адміністраторами центру надання адміністративних послуг або в режимі віддалених робочих місць у старостатах.

Не менш важливими функціями територіальної громади є також виконання повноважень у сфері захисту прав дитини та організації надання соціальних послуг мешканцям громади. Зазначені питання потребують особливої уваги у період укрупнення районів, ліквідації окремих районних державних адміністрацій та змін до бюджетного законодавства [13].

Для забезпечення єдиного підходу щодо методологічного підходу до виконання повноважень з питань соціального захисту населення та захисту прав дітей територіальними громадами Мінсоцполітики розроблено Методичні рекомендації щодо організації та забезпечення діяльності

територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей, які затверджено наказом Мінсоцполітики від 30.12.2020 № 868: рекомендації з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій; методичні рекомендації щодо організації та забезпечення діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей [13].

Щодо об'єднання ОТГ, то українські науковці написали достатньо праць, у яких висвітлено позитивні сторони децентралізації та утворення ОТГ. До прикладу: науковець Саєнко П, досліджуючи ОТГ зазначає, що «об'єднання територіальних громад є запорукою переходу місцевого самоврядування на якісно новий рівень», при цьому процес добровільного об'єднання територіальних громад розглядається як один із основних інструментів стимулювання їх розвитку. Вбачається, що такий підхід потребує подальшої деталізації та конкретизації, зокрема в аспекті висвітлення сутності ОТГ, акцентування уваги на основних умовах добровільного об'єднання територіальних громад. Дослідження процесу об'єднання територіальних громад як «інструменту» звужує його зміст і відображає лише одну з його сторін, що не дає змоги сформулювати об'єктивне уявлення щодо даного процесу.

Відповідно до профільного Закону територіальні громади можуть реалізовувати своє право на об'єднання у разі дотримання таких умов:

- 1) неможливість існування у складі ОТГ іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування;
- 2) нерозривність території ОТГ;
- 3) визначення меж ОТГ по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися;
- 4) врахування історичних, природних, етнічних, культурних та інших чинників, що впливають на соціально-економічний розвиток ОТГ при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад;
- 5) гарантування рівня якості та доступності публічних послуг, що надаються в ОТГ, не можуть бути нижче, ніж до такого об'єднання.

Науковець Козюра І. стверджує, що «об'єднання територіальних громад означає соціально-політичне територіальне утворення, що одночасно виступає територіальною спільністю людей – суб'єктів місцевого самоврядування і низовою одиницею в системі адміністративно- територіального поділу» [39].

Педагог Кириленко О. зазначає, що об'єднання територіальних громад є «важливим елементом реформи місцевого самоврядування». При цьому науковець слушно стверджує, що основною метою зазначеного процесу є формування спроможного базового елементу місцевого самоврядування – громади. При цьому слід підкреслити, що держава підтримує право територіальних громад на об'єднання, надаючи підтримку добровільному об'єднанню територіальних громад або відповідно, приєднанню до ОТГ, яка згідно із Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» здійснюється у таких формах:

- забезпечення здійснення інформаційно-просвітницької, організаційної підтримки;

- забезпечення здійснення методичної підтримки, а також визначення обсягів та форми підтримки центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері територіальної організації влади, адміністративно-територіального устрою, розвитку місцевого самоврядування;

- забезпечення здійснення фінансової підтримки державою шляхом надання коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади.

Проведений нами аналіз джерел та публікацій показав, що питання та проблеми соціального захисту в громаді є актуальними та потребують нагального вирішення[39].

Аналіз наукових досліджень та публікацій показав, що про особливості соціального захисту в громаді написано багато праць, зокрема, такі науковці як: Т. Семигіна, Г. Слосанська, Р. Гринюк, М. Примуш, Л. Касинюк,

Ю. Козаченко, І. Ярошенко у своїх працях висвітлювали питання ОТГ, це все пояснюється тим, що дана проблема є актуальною і знаходиться у центрі досліджень.

Всі ці фактори зумовили вибір теми дослідження – **«Особливості соціального захисту в громаді»**.

Мета дослідження – здійснити теоретичний аналіз та експериментально перевірити особливості соціального захисту в Гайворонській територіальній громаді.

Об'єкт дослідження – процес соціального захисту в об'єднаній територіальній громаді.

Предмет дослідження – особливості соціального захисту в громаді.

Відповідно до теми та мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Розкрити зміст та завдання соціального захисту населення у територіальних громадах;
2. Висвітлити децентралізацію влади та надання соціальних послуг в територіальній громаді в Україні;
3. Охарактеризувати професійну діяльність фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді;
4. Описати та проаналізувати процес надання соціальних послуг та соціального захисту в Гайворонській територіальній громаді.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань дослідження використовувалися такі методи:

– *теоретичні*: аналіз педагогічної літератури з метою з'ясування сутності, особливостей, критеріїв і показників роботи соціальних працівників у громаді;

– *емпіричні*: спостереження, бесіда; за допомогою аналізу провести та описати роботу соціальних працівників у громадах;

– *експериментальні*: з метою виявлення особливостей соціального захисту в громаді.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося на

базі Гайворонської територіальної громади.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що фактичний матеріал, основні положення і висновки дослідження можуть бути використані як навчально-методичне забезпечення курсів: «Вступ до спеціальності», «Теорія соціальної роботи», «Соціальна робота на підприємстві», «Соціальна робота з різними соціальними групами», при написанні наукових праць та навчальних посібників із спеціальностей 231 Соціальна робота та 232 Соціальне забезпечення.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження висвітлювались на всеукраїнській конференції – «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи» (4 жовтень 2022 р., м. Умань); II-й Всеукраїнській студентській науково-практичній онлайн-конференції «Проблеми та перспективи соціальної роботи та психології в умовах війни» (2 березня 2023 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано одноосібно 2 тез доповідей автора.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел – 74, додатків 5.

Загальний обсяг тексту магістерської роботи становить 121 сторінку, із них обсяг основного тексту – 67 сторінок.

РОЗДІЛ I.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЖИТЕЛІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

1.1. Історичні передумови децентралізації в Україні

Історія розвитку української державності включає в себе європейські та світові цінності на шляху свого становлення і геополітичного місця у світі, що має на меті відповідати сучасним тенденціям правового розвитку та міжнародним стандартам у сфері децентралізації як основного шляху подальшої модернізації державного управління та функціонування країни щодо демократичних цінностей у суспільно-політичних та суспільно-економічних процесах [23].

Першим кроком на шляху становлення України стала ратифікація Європейської хартії місцевого самоврядування, що було прийнята Радою Європи в 1985 році. Одним із яскравих символів вітчизняної державності, для яких характерні риси децентралізації, була Українська Центральна Рада під управлінням державного діяча Михайла Грушевського [23].

Перший універсал Української Центральної Ради був прийнятий 10 червня 1917 р., основною його метою було формування конституційно політичного акта, що визначало відцентрування управління ним власним розвитком.

Другий універсал Української Центральної Ради був прийнятий 3 липня 1917 р. – даний документ продовжив українське самовизначення щодо внутрішнього та зовнішнього становища країни [23].

Третій Універсал Української Центральної Ради був прийнятий 7 листопада 1917 р. Даний документ став першим актом конституційного характеру української держави. Його прийняттям зроблено спробу вирішення організації управління республіки, особливу увагу було приділено законодавчій та виконавчій владі.

Четвертий універсал Української Центральної Ради був оприлюднений 22 січня 1918 р., у ньому закріплено трирівневу форму адміністративно-територіального устрою держави, яка складається із земель, волостей і громад. Однак проголошення УЦР не мало підтримки серед більшості населення країни. Тому в історичних документах спостерігались різноманітні та протилежні ідеї щодо розвитку України.

Також існувало твердження, що встановлений Петром Скоропадським 29 квітня 1918 р. режим гетьманату поставив під загрозу зовнішню та внутрішню політику України. Дана форма державного правління має характерні ознаки квазімонархії, де зосереджено всі владні інституції в особі однієї людини – гетьмана [23].

Наступним історичним етапом слугувало розроблення в 1919 році нової концепції Конституції. Такий вагомий історичний етап, як становлення радянської влади, слід охарактеризувати повним знищенням самої демократії та переходом до жорстокого центрризму у владі, де основні владні повноваження державного управління мають центральні органи влади, а місцеві органи влади лише підкоряється даним постановам [46].

У контексті історичного становлення децентралізації в Україні доцільно визначити термінологічний апарат, а саме:

1) місцеве самоврядування – право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення;

грумада – адміністративно-територіальна одиниця базового рівня, до якої належить один або декілька населених пунктів. Грумада утворюється, як правило, в результаті добровільного об'єднання територіальних громад [23];

територіальна громада – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр;

адмі-ністративно-територіальна одиниця – область, район, місто, район у місті, селище, село [23].

Згідно з поглядами вчених, юристів та громадських діячів децентралізація в Україні є процесом узгодження політичних станів, а також є необхідним елементом, але не обов'язкова як рівень влади [23].

Децентралізація державної влади в Україні є лише зміною горизонтального перерозподілу повноважень між гілками влади, тоді як в європейській і світовій практиці має місце вертикальний перерозподіл повноважень, тобто передача влади з вищої інституції до нижчої інституції.

Децентралізація веде державу до двох форм правління: адміністративної та публічно-громадської, на процесуальному рівні громадяни не можуть встановлювати золоту середину управління, а, навпаки, роблять чітку диференціацію повноважень, тому і виникає підхід до ведення децентралізації у форматі двох моделей.

Публічна громадська модель є аналогом «верств» населення за часів Київської Русі, інша адміністративна модель об'єднує в процесі децентралізації систему державного управління та громадського управління [23].

Згідно із ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» сама адміністративна модель децентралізації є суто трансформаційним процесом української держави внаслідок змін у різних інституціях влади. Проте існують певні суперечливі питання в розумінні реалізації процесу децентралізації управління, які підсилюють певні ризики в управлінні державою. Тому доцільним є формування як державними органами влади, так і місцевими політики децентралізації, що задовольняє запити не тільки самої держави, а й громадян зокрема [9].

Доцільно приділити увагу й напрямкам регіональної політики, закріпленої в ЗУ «Про засади державної регіональної політики», в якому зроблено акцент на реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року і плану дій щодо її реалізації на 2015–2017 рр. На виконання цієї стратегії було затвердженого обсяг державного фонду

регіонального розвитку на 2015 р. у сумі 3,0 млрд. грн. (929 проєктів), на 2016 р. – у сумі 4,7 млрд. грн. (156 проєктів станом на 20.07.2015) [74].

На жаль, основними історичними умовами відсутності кардинальних змін у сфері децентралізації влади були як об'єктивні, так і суб'єктивні причини, а саме:

1) відсутність довгострокової та короткострокової стратегії впровадження нових моделей управління в рамках місцевого самоврядування;

2) небажання державних органів влади делегувати свої повноваження місцевим громадам у напрямку управління суспільно-політичними та суспільно-економічними процесами в державі;

3) низький вплив інституту самоврядування на державотворення, його неефективна діяльність та низька спроможність виконувати функції на рівні громади, району, регіону;

4) низька спроможність служби місцевого самоврядування та низька заробітна платня посадових осіб;

5) низький загальний рівень компетентності службовців місцевого самоврядування (так, частка службовців місцевого самоврядування, які мають вищу освіту, традиційно становить близько двох третин, а в аграрних областях – менше половини);

6) наявність диспропорцій в економічній та інших галузях розвитку територій між промисловими регіонами Півдня і Сходу країни та аграрним Заходом;

7) низький рівень бюджетного фінансування, недосконалість механізму надання міжбюджетних трансфертів, відставання економічної основи здійснення децентралізації від правової тощо [63].

Можна чітко побачити історичний аспект становлення процесу децентралізації в Україні. У таблиці зображено огляд основних нормативно-правових документів процесу децентралізації прийнятих Верховною Радою України (Додаток А).

Унаслідок того, що більшість громад є надмірно подрібненими та

слабкими щодо ресурсної спроможності, Верховною Радою України 05.02.2015 р. було прийнято Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», відповідно до якого сільські ради, селища або сусідні міські можуть об'єднуватись в одну громаду, яка буде мати більше адміністративних повноважень та ресурсів спроможності.

Згідно із Законом населені пункти, що не визначилися відносно адміністративних центрів, повинні обрати старосту на строк повноважень місцевої ради, який є посадовою особою місцевого самоврядування і має керуватися у своїй діяльності положенням про старосту [21].

Історичне значення має також активне зростання інформаційних технологій, що впливають на розвиток інфраструктури місцевих громад та активно впроваджуються європейськими державами під назвою «Smart-City», досвід яких перейняла і Україна.

В європейських країнах із метою оптимізації державного контролю за місцевими органами влади запроваджується конвент «розумне місто», що має на меті активну участь громадян в управлінні державними та місцевими справами. До того ж представники громади мають брати активну участь у державотворенні, зокрема делегуванні частини повноважень до місцевих органів влади. Адже у громадян повинно бути чітке розуміння, що за скоєні дії буде відповідати не держава, а їхня громада. Чим активніше будуть громадяни відстоювати свої інтереси, тим відповідальніше стане місцевий політикум [23].

Серед інструментів, які можливо використовувати в розбудові інфраструктури громади, можуть бути: електронні опитування громадської думки, що дадуть змогу враховувати думку громадян під час розроблення планів місцевого розвитку. Одним із таких яскравих прикладів є місто Вінниця, що реалізувала низьку ІТ-проектів – наприклад, Центр адміністративних послуг «Прозорий офіс», створено відділ оперативного реагування «Цілодобова варта», реалізовано сервіс «Мапа звернень громадян», уведено в експлуатацію автоматизовану систему нарахування

субсидій тощо [21].

Отож, децентралізація є передачею компетенцій та відповідальності за виконання зобов'язань щодо державної служби від центрального уряду до місцевого.

Децентралізація може відбуватися в політичній, адміністративній, фінансово-бюджетній та інших сферах. Політична децентралізація спрямована на зміну влади та відповідальності перед місцевими виборчими органами.

Адміністративна децентралізація перерозподіляє відповідальність за місцеве планування та оперативне управління. Фінансово-бюджетна децентралізація перерозподіляє кошти та фінансову відповідальність. Варто зазначити, що державні установи, які беруть активну участь у процесі децентралізації управління, виконують більше роботи щодо забезпечення розвитку та функціонування держави на благо суспільства (громадян), ніж щодо процесу децентралізації.

1.2. Зміст та завдання соціального захисту населення у територіальних громадах

Соціальний захист населення є однією з необхідних складових розвитку соціальної держави, яка створює основи для соціального прогресу країни, адаптації суспільної життєдіяльності до вимог соціальної орієнтації, забезпечення процесів соціальних змін реальним, а не формальним змістом відповідно до потреб і викликів суспільного розвитку України [18].

В Україні, як соціальній державі, завдання формування дієвої системи соціального захисту детермінуються процесами досягнення нашою державою орієнтирів, проголошених в Основному Законі України – Конституції України. Так, в статті 1 Конституції України «проголошена демократичною, правовою і соціальною державою, а це означає, що гарантування та реалізація цих

положень є одними з найбільш актуальних стратегічних завдань нашої держави на сучасному етапі» [24].

Термін «соціальний захист» в Україні має конституційне закріплення і включає «право на підтримку громадян у випадках повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, губителів годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у разі старості та в інших ситуаціях, передбачених законодавством. Ця можливість гарантується через обов'язкову державну соціальну страховку, що реалізується за рахунок внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також державного та інших джерел фінансування соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних та приватних закладів для догляду за нездатними до праці особами» [24].

Основними складовими соціального захисту є:

- соціальне страхування економічно активного населення;
- пенсійне забезпечення; соціальна допомога найбільш вразливі категоріям;
- надання матеріальної допомоги сім'ям з дітьми;
- компенсації, індексації та пільги населенню;
- соціальне обслуговування тощо [26].

Трансформаційні процеси у всіх сферах суспільної життєдіяльності, розвиток ринкових відносин з особливою гостротою актуалізують необхідність підвищення гарантій соціального захисту для значної частини населення України, особливо пільгових категорій громадян. Поглиблення кризових явищ у соціальній й економічній сфері, агресивність прояву ринкових відносин зумовили зниження рівня і якості життя значної кількості людей, що обумовлює необхідність підвищення ефективності соціального захисту населення з орієнтацією його інструментарію на зниження соціальної напруги, зменшення соціальної та майнової стратифікації [18].

В цьому зв'язку особливого значення набуває забезпечення системного характеру соціального захисту через чітке законодавчо-нормативне

встановлення постійних грошових виплат, компенсацій з бюджетів різних рівнів та надання періодичної підтримки через виплату одноразових грошової та матеріальної допомоги з різних фондів.

Багатоаспектність поняття «соціальний захист» формує передумови розгляду його у широкому та вузькому розумінні.

Так, «поняття соціальний захист» у широкому розумінні визначають як: діяльність держави, спрямовану на забезпечення формування й розвитку повноцінної особистості, виявлення й нейтралізацію негативних факторів, що впливають на неї, створення умов для самовизначення і ствердження у житті [18].

У вузькому розумінні соціальний захист визначають як: «сукупність економічних і правових гарантій, що забезпечують додержання найважливіших соціальних прав громадян, досягнення соціально прийняттого рівня життя» [47].

За функціональною ознакою та механізмами формування джерел здійснення соціальних виплат, соціальний захист є складною системою, яка передбачає реалізацію функцій соціального сприяння і захисту на різних рівнях та за участю різних суспільних інституцій [48] (Додаток Б).

«Суб'єктами соціального захисту є всі громадяни, а не лише ті, які, зважаючи на об'єктивні обставини, втратили роботу (безробітні, пенсіонери, хворі, інваліди тощо)» [58].

Для розуміння сутності соціального захисту як складного механізму, доцільним є розгляд серед його складових аспектів, поряд з соціальним забезпеченням, гарантування вимог з охорони праці, забезпечення доступу до послуг сфери здоров'я, реалізацію заходів з охорони навколишнього природного середовища, інші заходи, що формують сприятливі умови для життєдіяльності людей.

Заслуговує на увагу розгляд науковцями соціального захисту як «діяльності соціально орієнтованої держави, яка здійснюється через комплекс організаційно-правових та соціально-економічних заходів, метою яких є: по-

перше, створення для непрацездатних належних умов для забезпечення своїх соціально-економічних та духовних потреб; по-друге, гарантоване забезпечення громадянам, які потребують соціальної допомоги, рівня життя не нижче від прожиткового мінімуму» [64].

Науковці досить багато видали праць, які характеризують соціальний захист. До прикладу педагог В. Скуратівський розглядає соціальний захист як «комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах» [65].

У вузькому та широкому значеннях трактує соціальний захист педагог Н. Болотіна: «У вузькому значенні, розуміння соціального захисту становить власне соціально-захисну діяльність держави щодо убезпечення населення від негативних наслідків соціальних ризиків [2].

У широкому значенні, соціальний захист становить зміст соціальних функцій держави і є системою економічних, юридичних, організаційних заходів щодо забезпечення основних соціальних прав людини і громадянина в державі» [2].

Отже, підводячи підсумки терміну соціальний захист, можна стверджувати, що соціальний захист – це система правової, матеріальної, фінансової підтримки вразливих верств населення та забезпечення соціальних гарантій для економічно активних членів суспільства.

Основними завданнями системи соціального захисту є «зменшення негативних наслідків бідності шляхом надання короткотермінової адресної допомоги бідним верствам населення; по-друге, запобігання бідності шляхом створення умов для участі громадян у належно оплачуваній продуктивній праці та соціальному страхуванні в працездатний період» [18].

Вироблення і реалізація дієвих механізмів соціального захисту в контексті досягнення стратегічних цілей соціального розвитку є викликом для органів влади всіх рівнів і потребує інтеграції зусиль владних інституцій всіх

рівнів в рамках багаторівневої моделі управління, яка була б зорієнтована на забезпечення потреб людини, підвищення її добробуту [18].

У сучасних умовах, коли кризові явища заглиблюються у всіх аспектах суспільного життя, стає критично важливим підняти рівень соціального захисту мешканців кожної територіальної громади. Це повинно враховувати їх потреби, специфіку умов проживання та використовувати адаптивні методи та підходи. Особливу увагу слід приділити тому, щоб державна політика соціального захисту впроваджувалася через локальні соціальні програми. Це сприятиме інтеграції зусиль органів влади на всіх рівнях для вирішення важливих соціальних завдань, таких як:

- забезпечення жителям територіальних громад різних типів можливості доступу до соціальних благ і послуг у відповідності до специфіки їх вимог;

- формування сприятливого стабільного сприятливого, комфортного середовища життя і діяльності жителів територіальних громад та подолання соціальної напруги

- підсилення прояву чинників, які сприяють формуванню комфортного життєвого середовища жителів територіальної громади, та усунення й запобігання прояву тих видів чинників, що здійснюють негативний вплив на якість та безпеку їх життя;

- сприяння жителям територіальної громади у працевлаштуванні, організації власної справи, перепідготовці та отримання нової спеціальності, організація громадських робіт;

- створення умов для доступу соціально вразливих жителів територіальної громади до якісного обслуговування в житлово-комунальній та соціально-культурній сферах;

- забезпечення матеріальної, фінансової, психологічної підтримки жителям територіальних громад, які її потребують перебуваючи в складних життєвих обставинах [18].

Для забезпечення ефективного соціального захисту жителів територіальної громади важливим є створення ефективної співпраці між органами влади на всіх рівнях для розробки та реалізації механізмів цього захисту. Дослідники вказують на важливість дотримання основних принципів впровадження системи соціального захисту, таких як "універсальність, поєднана з індивідуальним підходом до різних груп населення". Це означає, що всім громадянам, незалежно від їх зайнятості, статі, національності та доходу, надаються соціальні гарантії. Система поширюється на всі етапи життя людини і захищає права та інтереси різних груп, включаючи дітей, молодь, працездатних громадян і літніх людей. Однак форми соціального захисту можуть відрізнятися для окремих верств населення, і це є основним принципом диференційованого підходу.

Інтеграція в цілісну систему соціальних гарантій на всіх рівнях (державному, регіональному, місцевому) включає чітке визначення прав, обов'язків і функцій кожного з цих рівнів, а також джерела фінансування. Важливо збільшити роль особистих доходів у забезпеченні високого рівня життя та підтримувати соціально вразливі групи за рахунок бюджетних коштів. Використання науково обгрунтованих соціальних стандартів має бути основою при розробці програм соціального розвитку на рівнях держави, регіону і місцевої громади. Також важливо забезпечити гнучкість системи соціальних гарантій [3].

Забезпечення соціального захисту жителів територіальної громади на засадах соціальної справедливості, адресності соціальної допомоги, підвищення соціальних гарантій й добробуту, субсидіарності вироблення механізмів надання якісних соціальних послуг, в сучасних умовах є одним з інтегрованих показників реформування соціально сфери, публічних фінансів, реформи системи оплати праці, пенсійного забезпечення, децентралізаційної реформи та реформи місцевого самоврядування, який досягається через реалізацію узгодженої соціальної політики на всіх рівнях публічного управління [18].

Забезпечення соціального захисту жителів територіальної громади включає в себе використання різноманітних інструментів і засобів на різних рівнях управління та різними відповідальними органами. Наприклад, законодавчо-нормативна база для політики зайнятості населення та регулювання ринку праці, а також політика секторальної децентралізації у сфері соціальної сфери та політика доходів і податкова політика сприяють вирішенню загальних завдань соціального захисту.

Місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування виконують політику соціального захисту, при цьому вони адаптують методи управління до конкретних умов і потреб територій і місцевих громад. Вони використовують різні підходи і методи, спрямовані на максимальне врахування вимог і запитів місцевого населення [18].

За цих умов зростає роль вироблення й застосування дієвих форм координації зусиль органів влади всіх рівнів по вертикалі й горизонталі щодо налагодження ефективної взаємодії при запобіганні поглибленню соціальних криз, системному діагностуванні рівня соціального розвитку територій і громад, усуненні соціальних дисбалансів та протиріч, подоланні соціальних суперечностей, реалізації національних, регіональних, локальних соціальних програм і проєктів тощо [18].

Заслуговують на увагу рекомендації вчених щодо того, що в умовах посилення суспільної нестабільності та постійного появлення нових викликів у сфері соціальної політики, «механізми соціального захисту, що включають різні поєднання економічних, соціальних, правових і організаційних підсистем, спрямованих на виконання конкретних завдань і видів (сегментів) захисту (захист доходів працівників, охорону і медицину праці тощо), а також інструменти досягнення згоди між соціальними суб'єктами – тарифні угоди, колективні договори і трудові контракти», повинні адаптуватися до особливостей завдань, які виникають та умов їх вирішення [18].

В умовах поглиблення кризових явищ у всіх сферах суспільного життя, посилення економічної й соціальної нестабільності, підвищення вразливості

людей через прояв негативних чинників, соціальний захист населення охоплює практично всіх жителів територіальних громад, але для того щоб заходи соціального захисту були ефективними й досягали своєї кінцевої мети – підвищували рівень добробуту людей, сприяли вирішенню їх назрілих проблем, механізми соціальних перетворень повинні реалізуватись системно, послідовно й адаптивно по відношенню до різних категорій населення [18].

Отже, зміст та завдання соціального захисту населення у територіальних громадах відображають важливі аспекти сучасного суспільства. Соціальний захист має на меті забезпечити гідність та благополуччя громадян, особливо тих, хто опинився в вразливому становищі. Завдання цієї сфери діяльності включають:

Забезпечення доступу населення до основних соціальних послуг, таких як медична допомога, освіта, житло та соціальна підтримка.

Врахування індивідуальних потреб та особливостей різних груп населення, зокрема дітей, молоді, працездатних громадян, літніх людей та осіб з інвалідністю [18].

Розробка та впровадження ефективної політики соціального захисту, яка б відповідала сучасним викликам та потребам громадян. Підтримка і розвиток соціальних ініціатив та партнерств між громадянами, громадськими організаціями та державними структурами для спільного вирішення соціальних проблем та покращення якості життя населення.

Забезпечення соціального захисту є важливою складовою соціальної політики та сприяє створенню справедливого та інклюзивного суспільства, де кожен громадянин має можливість реалізувати свій потенціал та жити в гідності. У територіальних громадах відкривається потенціал для реалізації інноваційних підходів та спільних зусиль на шляху до досягнення цих цілей [18].

Загалом, надання соціальних послуг населенню на рівні ОТГ дозволить передати органам місцевого самоврядування повноваження з планування, фінансування і організації надання соціальних послуг; наблизити весь спектр

соціальних послуг до жителів територіальних громад; підвищити якість надання соціальних послуг відповідно до державних стандартів; забезпечити доступність, своєчасність, комплексність, адресність, гнучкість та превентивність соціальних послуг; враховувати індивідуальні потреби отримувачів при наданні соціальних послуг; сприяти ранньому виявленню осіб, які потребують допомоги; охопити соціальними послугами всіх, хто цього потребує; забезпечити моніторинг та оцінку надання соціальних послуг населенню на місцевому рівні [18].

Досить добре та структуровано у своїй науковій праці «Державна підтримка добровільного об'єднання територіальних громад» описує Аліна Сергієнко. Де вказує, що зміст сучасних уявлень про місцеве самоврядування в демократичному суспільстві сформульований у Європейській хартії місцевого самоврядування. Відповідно до статті 3 цього документа, місцеве самоврядування є правом і фактичною спроможністю органів місцевого самоврядування здійснювати управління та вирішення в межах закону під власну відповідальність суттєвої частки публічних справ в інтересах населення, що проживає на відповідній території [51].

Формування цієї ланки публічної влади протягом останніх 20 років в Україні не привело до становлення самодостатніх територіальних громад, які самостійно й під власну відповідальність можуть вирішувати питання місцевого значення.

Авторка зазначає, що як результат, більшість органів місцевого самоврядування позбавлені власних гарантованих матеріально-фінансових ресурсів, що унеможлиблює автономію здійснення влади. Відповідно, державні установи залишаються центром розроблення та реалізації муніципальної політики, відводячи територіальним громадам і їхнім організаційним структурам номінальну роль у здійсненні останньої.

Для зміни цієї ситуації прийняті програмні та базові документи, які сформували правову базу децентралізації, включаючи об'єднання територіальних громад. Закони України «Про засади державної регіональної

політики», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад», зміни до Податкового та Бюджетного кодексів України заклали важливі норми щодо процесу зміни системи територіальної організації влади, акцентуючи увагу на ролі державних інституцій у цьому процесі [51].

Принцип державної підтримки добровільного об'єднання територіальних громад охоплює інформаційно-просвітницьку, організаційну, методичну та фінансову допомогу територіальним громадам, що виявили бажання об'єднатися (приєднатися до об'єднаних громад) України визначила для себе пріоритетним напрямом об'єднання територіальних громад як один із ключових у реформі децентралізації. Тому спостерігається постійний рух у цьому напрямі, який засвідчується першими виборами до новоутворених громад. Безумовно, чинний механізм породжує значну кількість питань про добровільність як таку, адже держава визначила плановість у цьому процесі, виконання якого гарантується державною підтримкою. Фінансування та інша підтримка з боку держави забезпечується лише в тому разі, якщо територіальні громади об'єднуються відповідно до перспективних планів, які затверджуються Кабінетом Міністрів України. Убачається, що така «добровільність» державою встановлена з метою протидії зловживання правом на об'єднання територіальних громад, формування за єдиною методикою самодостатності й спроможності [51].

Головним у підтримці в об'єднанні та діяльності територіальної громади є фінансова допомога через фінансування виборів, реєстрацію нових утворень, проведення роз'яснювальної роботи тощо. Можливість же виступати після створення ОТГ самостійним учасником бюджетних відносин, на нашу думку, є основним стимулюючим фактором об'єднання територіальних громад [51].

Механізм отримання й використання державних коштів через основні фінансові інструменти, який регламентується бюджетним законодавством, є

ефективним засобом регулювання економічної діяльності ОТГ та чи не єдиним джерелом зовнішнього фінансування їхнього розвитку на початкових етапах після об'єднання.

Дієвість державної підтримки як засобу регулювання діяльності ОТГ полягає в тому, що він забезпечує ефективне й цілеспрямоване сприяння держави в розвитку основних векторів діяльності ОТГ з метою надання такій громаді статусу спроможної та фінансово незалежної [51].

Відповідно до статті 10 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», держава здійснює фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст шляхом надання ОТГ коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади, якщо її межі повністю відповідають медам, визначеним перспективним планом формування територій громад області.

На практиці ж новоутворені ОТГ отримують бюджетні кошти не одразу після об'єднання, адже зволікають із розробленням, узгодженням і затвердженням програм соціально-економічного розвитку ОТГ. Наприклад, створення Лозівської міської ОТГ Харківської області відбулося в три етапи шляхом добровільного приєднання до міста Лозова спочатку 10 громад (серпень 2018 року), потім 8 громад (грудень 2018 року) та 1 громади (березень 2019 року), а план соціально-економічного розвитку Лозівської міської ОТГ на 2019–2021 роки затверджений рішенням Лозівської міської ради лише в червні 2019 року. План соціально-економічного розвитку Мереш'янської міської ОТГ Харківської області на 2017–2020 роки затверджено лише через рік після її утворення (серпень 2018 року) [51].

Інформаційна підтримка добровільного об'єднання зосереджена на проведенні науково-практичних заходів за різною тематикою організації та діяльності органів місцевого самоврядування, розробленні та реалізації рішень, формуванні бюджетів місцевого самоврядування та їх співвідношенні з бюджетами різних рівнів, розвитку інфраструктури тощо. Держава сприяє

доступності грантових програм щодо запровадження інноваційних практик, обміну досвідом із зарубіжними країнами, виготовлення методичної літератури.

Держава надає підтримку щодо підготовки й підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування шляхом проведення короткотермінових курсів у центрах перепідготовки та підвищення кваліфікації, забезпечення навчальною й методичною літературою. Поширення набули освітньо-практичні програми, як-то «SPASES: просторове планування для доступності, співробітництва та економічної сталості», який створений з метою координації спільних дій сусідніх ОТГ для доступності соціальних послуг та економічного зростання територій [51].

Також, за ініціативи Асоціації малих міст України й Міністерства розвитку громад і територій у рамках проєкту «Smart-рішення як сучасний інструмент розвитку громад» створюються майданчики між органами місцевого самоврядування ОТГ, органами влади та представниками бізнесу для втілення інноваційних рішень у малих містах задля забезпечення підвищення комфорту проживання в громадах, прозорості в прийнятті рішень, швидкості та якості надання послуг, а також зменшення вартості й споживання ресурсів, адже в більшості ОТГ потенційні інвестори не мають доступу до інформації про діяльність місцевих підприємців, не можуть оцінити привабливість для інвестування тих чи інших регіонів або галузей [51].

Визначальною умовою досягнення успіху в реалізації задекларованих завдань є чітке окреслення пріоритетів і формування методологічної бази розвитку ОТГ в Україні, що сприятиме розумінню власних перспектив і створить умови для поетапного розвитку власних територій. Так, місцеві державні адміністрації розробляють для виконавчих органів місцевих рад зразки рішень виконавчих комітетів місцевих рад з питань їх відання, рекомендацій з реалізації делегованих державою повноважень, технологічного процесу здійснення контролю за виконанням рішень ради/виконавчого комітету ради, методичні рекомендації щодо складання планів соціально-економічного та стратегічного розвитку громад, розробок положення про

старосту, рекомендації щодо створення освітніх округів тощо[51].

Отже, ми розглянули важливий аспект сучасної публічної політики, а саме соціальний захист населення на рівні територіальних громад.

Захист і підтримка громадян є ключовим завданням сучасного суспільства, і територіальні громади грають значущу роль у забезпеченні цього захисту. На основі аналізу змісту та завдань соціального захисту в цих громадах ми бачимо, що вони включають в себе широкий спектр заходів, спрямованих на підвищення якості життя мешканців, забезпечення їхніх основних потреб та підтримку у важких життєвих ситуаціях.

Завдання соціального захисту населення у територіальних громадах – це сукупність дій та програм, спрямованих на забезпечення соціального добробуту, безпеки та якості життя мешканців в межах конкретних місцевих громад.

Це включає в себе: 1) забезпечення соціальних послуг, надання доступу до основних соціальних послуг, таких як охорона здоров'я, освіта, житлово-комунальні послуги, допомога в безробітті, а також підтримка у важких життєвих обставинах соціальна підтримка; 2) надання фінансової або матеріальної допомоги громадянам, які перебувають у складних життєвих ситуаціях, таких як інваліди, малозабезпечені сім'ї, люди похилого віку тощо; 3) розвиток інфраструктури – забезпечення належної інфраструктури, яка сприяє підвищенню якості життя, включаючи будівництво та ремонт доріг; 4) підтримка громадських ініціатив – це сприяння розвитку громадських організацій та ініціатив; б) соціальна інтеграція – створення умов для повноцінної участі всіх громадян у суспільстві.

1.3. Децентралізація влади та реформування системи надання соціальних послуг в територіальній громаді в Україні

Україна перебуває на етапі кардинального реформування системи влади шляхом її децентралізації, що передбачає внесення змін в

адміністративно-територіальній устрій країни (визначення нової територіальної основи організації влади) та передачу повноважень і ресурсів з державного рівня на місцевий.

При цьому розширюються повноваження органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення через їх передачу від районних державних адміністрацій.

Реформа децентралізації влади передбачає добровільне об'єднання декількох суміжних громад міст, селищ і сіл із єдиним адміністративним центром та створення на їх базі міських (коли адміністративним центром є місто), селищних (коли адміністративним центром є селище) та сільських (коли адміністративним центром є село) об'єднаних територіальних громад (ОТГ) [55, с. 43].

Передача повноважень і бюджетів з центру «на місця», розвиток соціальних ініціатив ОТГ є складовими реформи децентралізації влади. Вирішення значної частки соціальних питань, зокрема тих, що стосуються освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення тощо, відповідно до чинного законодавства, покладено на ОТГ. Це в свою чергу вимагає реформування, реструктуризації системи органів виконавчої влади обласного, районного та місцевого рівнів, у повноваження яких, станом на кінець 2016 року входить надання публічних послуг населенню та створення у структурі апарату ОТГ відповідних відділів, які надаватимуть такі послуги «на місцях» [55, с. 43].

У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено такі повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері соціального захисту населення:

власні повноваження – забезпечення надання соціальних послуг відповідно до закону, встановлення за рахунок власних коштів і благодійних надходжень

– додаткових до встановлених законодавством гарантій щодо соціального захисту населення; організації для малозабезпечених громадян

похилого віку, осіб з інвалідністю будинків-інтернатів, побутового обслуговування, продажу товарів у спеціальних магазинах і відділах за соціально доступними цінами, а також безоплатного харчування;

– делеговані повноваження – забезпечення відповідно до законодавства соціальними послугами осіб та сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, забезпечення утримання та виховання дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах; проведення згідно із законодавством заходів соціального патронажу щодо осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, а також осіб, до яких застосовано пробацію; організації надання соціальних послуг бездомним особам; проведення відповідно до закону заходів, спрямованих на запобігання бездомності осіб» [18].

Територіальні громади, як важливі складові місцевого самоврядування, прагнуть створити стійкі соціально-економічні системи, будуючи свої власні структури у сфері соціальної діяльності. Вони інтегрують системи соціального захисту населення в ці структури та шукають можливі варіанти організації надання соціальних послуг, які б були прийнятними з соціально-економічного погляду.

Організаційне забезпечення реалізації повноважень органів місцевого самоврядування в сфері соціального захисту жителів територіальної громади здійснюється такими способами як:

– створення в структурі виконавчого органу територіальної громади структурного підрозділу з питань соціального захисту;

– закріплення функцій щодо реалізації повноважень з соціального захисту за певною уповноваженою посадовою особою органу місцевого самоврядування;

– надання соціальних послуг через територіальні центри;

– здійснення прийому всіх звернень з питань соціального захисту адміністраторами центрів надання адміністративних послуг територіальних

громад;

- залучення старост і створення віддалених робочих місць у старостинських округах;

- делегування надання послуг із соціального захисту жителям територіальної громади місцевим органам виконавчої влади. Це зокрема стосується соціальних послуг щодо призначення і виплати пенсій, субсидій, компенсацій [18].

У контексті створення нових організаційно-функціональних структур місцевого самоврядування та функціонування розширених територіальних громад, вибір методу реалізації системи соціального захисту мешканців територіальної громади визначається наступними основними чинниками: здатність органів місцевого самоврядування ефективно виконувати завдання з соціального захисту у відповідності до вимог законодавства; особливості запитів та потреб у соціальних послугах, які впливають з характерних економічних і соціальних особливостей конкретної територіальної громади.

Науковці наголошують, «що залежно від ідентифікованих потреб громад і спроможності відповідного органу місцевого самоврядування, надання соціальних послуг може здійснюватися силами однієї територіальної громади або шляхом об'єднання відповідних зусиль двох чи кількох громад відповідно до угод міжмуніципального співробітництва. У рамках першого підходу у структурі відповідного органу місцевого самоврядування формують структурний підрозділ, уповноважують на виконання таких функцій фахівця із соціальної роботи тощо» [18].

Значні додаткові можливості для ефективної реалізації механізмів соціального захисту жителів територіальних громад відкриваються із застосуванням дієвих форм організація їх співпраці щодо надання соціальних послуг в контексті реалізації положень Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

Для створення сприятливих умов для реалізації прав жителів територіальної громади на соціальний захист, органи місцевого

самоврядування повинні формувати ефективні організаційно-функціональні структури. Ці структури мають бути здатні надавати якісні соціальні послуги, використовуючи сучасні методи управління та передові технології в організації прийому громадян та видачі відповідних документів для надання допомоги. Важливими аспектами є також визначення потреб жителів територіальної громади у соціальних послугах різних видів, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед громадян щодо порядку та можливостей реалізації їх інтересів у сфері соціального захисту. Також важливими є створення реєстру вразливих категорій населення, обґрунтування цілей і завдань розвитку системи соціального захисту та їх включення до локальних соціальних програм [18].

Органи місцевого самоврядування забезпечують соціальний захист жителів територіальної громади через створення інституційного середовища реалізації державної соціальної політики й забезпечення державних гарантій соціального захисту на їх території та вироблення локальної соціальної політики, втілюючи положення законодавчо-нормативної бази. Діяльність місцевих органів влади щодо реалізації механізму соціального захисту жителів територіальної громади на засадах правової впорядкованості та законності визначається значним масивом законодавчо-нормативних актів.

У сучасній Україні існує відповідна система законодавчих та нормативних актів, яка регулює питання соціального захисту населення та надання соціальних послуг. Аналіз цієї нормативно-правової бази, що стосується забезпечення соціального захисту населення місцевими органами влади, дозволяє зробити висновок, що вона створює відповідну інституціональну основу для вирішення актуальних соціальних проблем. Вона також враховує виклики та вимоги соціального і економічного розвитку, процеси змін у суспільних відносинах та управління якістю життя населення [18].

Про адаптивність законодавчо-нормативної до назрілих проблем свідчить те, що в Україні сформовано два нові напрями соціального захисту.

Це соціальний захист учасників «антитерористичної операції», сімей загиблих під час проведення цієї операції; забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, які постраждали від війни на Сході України в місцях їхнього проживання.

У напрямі подальшого удосконалення законодавчо-нормативного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту жителів територіальних громад доцільним є зосередження уваги на питаннях, що стосуються:

- чіткого розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування і місцевими державними адміністраціями у сфері соціального захисту населення;

- упровадження соціальних стандартів;

- гарантування високої якості соціального обслуговування;

- формування чіткої, прозорої, доступної й ефективної системи соціальних послуг;

- забезпечення гнучкості у виборі видів та форм надання соціальних послуг;

- забезпечення об'єктивізації надання соціальних пільг і допомог адресності соціальної підтримки (Додаток В) [18].

У сучасних умовах виникає важлива проблема соціального захисту населення, оскільки кількість осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують підтримки, постійно зростає. У зв'язку з децентралізацією влади, виконання завдань з соціального захисту населення покладено на органи виконавчої влади та місцеве самоврядування, враховуючи рівень територіального управління та особливу роль об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Згідно з Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, органи місцевого самоврядування наділені спеціальними повноваженнями щодо організації та надання соціальних послуг і підтримки на території ОТГ. Надання соціальних послуг на рівні місця дозволить покращити якість та

доступність цих послуг, розширити їх обсяг для осіб, які потребують допомоги, розширити можливості місцевого самоврядування у сфері соціального захисту та підвищити якість життя населення [55, с. 44].

Передача повноважень у сфері надання соціальних послуг до органів місцевого самоврядування на рівень ОТГ вимагає реформування інститутів державного управління соціальної сфери. Варто зазначити, що станом на листопад 2017 року, надання соціальних послуг населенню в Україні перебуває в юрисдикції двох соціальних інституцій: Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (ЦСССДМ) обласного, районного та локального рівнів та Департаментів соціального захисту населення і його структурних підрозділів, які діють на рівні обласних та районних державних адміністрацій [55, с. 44].

Реформа децентралізації влади передбачає суттєві зміни у функціонуванні Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (ЦСССДМ). Замість ролі «посередників у наданні соціальних послуг», ці центри тепер стають безпосередніми провайдерами соціальних послуг для осіб і сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах на різних територіальних одиницях адміністративно-територіального поділу України. Адміністративно-територіальна одиниця в Україні розглядається як «область, яка є просторовим фундаментом для організації та діяльності державних та місцевих органів влади» (Адміністративно-територіальна одиниця в Україні, 2016) [55, с. 44].

На основі аналізу основних нормативно-правових документів нами здійснено спробу виокремити базові завдання такого структурного підрозділу ОТГ віднесено:

– реалізацію державної політики у сфері зайнятості населення (участь у реалізації державних та територіальних програм зайнятості населення; залучення громадян ОТГ до різних видів громадських робіт, визначених ОТГ для забезпечення суспільних потреб ОТГ; організація робочих місць для працевлаштування інвалідів);

– встановлення додаткових соціальних гарантій для громадян ОТГ відповідно до чинного законодавства у сфері соціального захисту за рахунок власних коштів ОТГ та благодійних надходжень;

– організацію і надання соціальної допомоги у будівництві індивідуального житла, капітального ремонту житла, відведенні земельних ділянок для будівництва індивідуального житла інвалідам, інвалідам дитинства; ветеранам війни і праці, сім'ям загиблих, звільнених в запас або у відставку військовослужбовців; багатодітним сім'ям;

– поховання за рахунок бюджетних коштів ОТГ самотніх громадян, ветеранів війни і праці; надання допомоги на поховання громадян відповідно до чинного законодавства [55];

– організацію надання соціальних і реабілітаційних послуг особами / сім'ям, які опинились у СЖО(визначення потреб населення ОТГ у соціальних послугах, передбачених чинним законодавством; виявлення окремих осіб / сімей, які перебувають в СЖО і потребують допомоги; визначення індивідуальних потреб осіб / сімей, які перебувають в СЖО у соціальних послугах; соціальний супровід осіб / сімей, які перебувають в СЖО, допомога в оформленні документів для реалізації соціальної підтримки і надання необхідних соціальних послуг; розгляд заяв осіб / сімей, які перебувають в СЖО про отримання і надання соціальної допомоги відповідно до чинного законодавства щодо влаштування дітейінвалідів, направлення їх до реабілітаційних закладів; реалізація соціальної політики щодо дискримінації за ознакою статі та організація і проведення заходів щодо її усунення; профілактика бездомності; соціальний патронаж осіб, які вийшли із місць позбавлення волі після відбування покарань або перебували на обліку як особи, які відбувають покарання у вигляді обмеження волі;

– розроблення, організація та виконання комплексних програм і заходів з метою покращення становища соціально вразливих верств населення; надання соціальних виплат і послуг особам /сім'ям, які опинились у СЖО за місцем їх проживання;

– реалізація державної політики з питань соціальної підтримки сім'ї; організація і надання благодійної допомоги особам / сім'ям, які перебувають в СЖО [55, с. 50];

– забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків;

– реалізація державної політики з проведення заходів із запобігання і торгівлі людьми;

– взяття на облік, соціальний захист, соціальна інтеграція та адаптація внутрішньо переміщених осіб 276;

– популяризація волонтерства, організація діяльності волонтерів в ОТГ;

– соціальний захист прав дітей охоплює ряд важливих аспектів, включаючи: профілактику бездоглядності, безпритульності, жебрацтва, бродяжництва, а також запобігання правопорушенням, які можуть бути вчинені дітьми; захист від усіх форм насильства, жорстокого поводження та експлуатації; запобігання потраплянню дітей в деструктивні групи та вплив дитячої проституції, а також залучення до азартних ігор; гарантування соціального захисту прав дітей та надання відповідних повідомлень у відповідні органи у разі порушення їх прав; представництво інтересів дітей у різних сферах; екстрене втручання та вилучення дітей із сімей у випадках, коли їх життя та здоров'я знаходяться під загрозою; встановлення статусу дитини-сироти та дітей, позбавлених батьківського піклування, і ведення обліку таких дітей; створення фостерних та прийомних сімей та підтримка усиновлення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування [55].

– організація оздоровлення та відпочинку дітей, розроблення та виконання відповідних регіональних і місцевих програм;

– надання пропозицій щодо видатків на соціальний захист і соціальну допомогу при формуванні бюджету ОТГ;

– виконання ролі посередника при реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення;

– реалізація моніторингу, контролю та оцінювання якості надання соціальних послуг [55].

На рівні відповідних структурних підрозділів районної державної адміністрації залишається частина передбачених законодавством України соціальних послуг, до них відносять:

- включення до Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають пільги;

- оформлення субсидій, призначення допомоги малозабезпеченим сім'ям, у зв'язку з вагітністю і пологами, при народженні та усиновленні дитини, на дітей, які перебувають під опікою і піклуванням, на дітей одиноких матерям, дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, особі, яка доглядає інваліда I або II групи та постійно із ним проживає, непрацюючій особі, яка доглядає інваліда I групи старшого 80 років, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та особам, які здійснюють догляд за ними, особам, які не мають права на пенсію, інвалідам, особам, які постраждали від торгівлі людьми;

- призначення адресної грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам на оплату оренди житла та квартплату, одноразової грошової допомоги волонтерам і разі поранення / інвалідності, сім'ям волонтерів у разі загибелі у зв'язку із проведенням антитерористичної операції (АТО) [55];

- винагороди жінкам, які мають звання «Мати-героїня»;

- надання компенсацій та підтримки особам, які стали учасниками-ліквідаторами Чорнобильської катастрофи в Категоріях 1, 2 і 3, батькам дітей та дітям-інвалідам, постраждалим від наслідків Чорнобильської катастрофи, сім'ям, які втратили годувальника, а також батькам померлих ліквідаторів Чорнобильської катастрофи включає в себе такі заходи, як: виплата компенсацій за санаторно-курортне лікування; надання додаткової відпустки особам, які постраждали від наслідків Чорнобильської катастрофи; виплата підвищеної стипендії особам, які постраждали від Чорнобильської катастрофи;

- оплата та забезпечення путівками на санаторно-курортне лікування або призначення грошової компенсації замість санаторно-курортного

лікування інвалідам війни, учасникам бойових дій, учасникам АТО, ветеранам війни, ветеранам праці, інвалідів з дитинства, інвалідів загального захворювання, осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, дітей, які потребують особливої уваги тощо, оплата проїзду особам, які супроводжують інвалідів I і II групи до санаторіїв спінального профілю, інвалідам війни;

– розміщення в геріатричних будинках, будинках-інтернатах для людей похилого віку та ветеранів війни і праці, у дитячих будинках-інтернатах, загальноосвітніх школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в центрах соціально-психологічної реабілітації дітей на тимчасове проживання, у сімей родичів для тимчасового перебування дітей, які залишилися без батьківського піклування, у реабілітаційні установи для інвалідів та дітей-інвалідів і забезпечення їх необхідними реабілітаційними засобами; видання направлень на проходження МСЕК, видача посвідчень інвалідам, дітям-інвалідам, членам багатодітної сім'ї, особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та учасникам ліквідаторам аварії на Чорнобильській АЕС проводиться [55];

– установлення статусу «учасник війни», «інвалід війни», особі, яка постраждала від торгівлі людьми, члена сім'ї загиблого ветерана війни;

– видання дозволу на всиновлення дитини, призначення особи опікуном або піклувальником, на представництво інтересів інвалідів, на управління, передачу нерухомого майна недієздатної особи; розгляд повідомлень про вчинення насильства в сім'ї;

– взяття на облік дітей із внутрішньо переміщених осіб, які прибули без супроводу дорослих; на придбання твердого палива;

– видання довідки про отримання пільг інвалідам, які не мають права на пенсію;

– прийняття рішення про соціальне обслуговування громадянина, про встановлення опіки, піклування, створення прийомної сім'ї, дитячого будинку сімейного типу тощо [55].

Держава визначила напрямок розвитку у сфері соціального захисту і активно його реалізує, що підтверджується конкретними фактами. Напрямок розвитку включає розширення асортименту соціальних послуг, які надаються особам та сім'ям, які потребують соціального захисту. Зокрема, у період з 2001 по 2012 роки Міністерство соціальної політики розширило перелік соціальних послуг, які гарантує держава. Цей перелік включає в себе послуги такі як догляд (вдома, в стаціонарі, денний), підтримане проживання, паліативно-хоспісний догляд, послуги з улаштування до сімейних форм виховання, соціальна адаптація, соціальна інтеграція та реінтеграція, реабілітація, соціальна реабілітація, надання притулку, кризове та екстрене втручання, консультування, соціальний супровід/патронаж, представництво інтересів, соціальна профілактика та медіація (Додаток Г).

Розширення спектру соціальних послуг, надаються особам та сім'ям, які перебувають в соціально-захисних об'єднаннях; збільшення кількості осіб та сімей, які потребують допомоги; впровадження політики децентралізації у сфері соціального захисту населення, призвели до необхідності створення нової Стратегії розвитку системи соціальних послуг в Україні. Ця стратегія, що буде діяти до 2022 року, є логічним продовженням попередньої і має за мету забезпечити права і свободи осіб та сімей, включаючи сім'ї з дітьми, незалежно від їхнього місця проживання, на отримання гарантованих державою соціальних стандартів. Це досягається шляхом поетапного забезпечення доступності та якості соціальних послуг, впровадження механізму соціального замовлення для збільшення конкуренції серед постачальників соціальних послуг та стимулювання підвищення їхньої якості та фінансування соціальних послуг за принципом «гроші йдуть за отримувачем послуг». У Стратегії визначено та описано три основні напрями реформування системи надання соціальних послуг: розвиток ринку соціальних послуг, розробка інструментарію та модернізація існуючої інфраструктури (Додаток Д) [55].

Згідно зі Стратегією розвитку системи соціальних послуг в Україні до 2022 року, розвиток ринку соціальних послуг передбачає впровадження ряду заходів:

- визначення єдиного (базового або мінімального пакету) переліку соціальних послуг, що підлягають затвердженню;
- визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах;
- затвердження переліку пріоритетних соціальних послуг;
- розробка регіональних програм розвитку системи надання соціальних послуг;
- раннє виявлення соціально-захисних об'єднань.
- Створення інформаційно-аналітичної системи надання соціальних послуг [55].

Також важливими напрямками є:

1. інформування населення про соціальні послуги;
2. впровадження державних стандартів соціальних послуг;
3. визначення критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги;
4. запровадження технології ведення випадку та оцінки потреб;
5. Запровадження механізму моніторингу і контролю якості соціальних послуг [55].

Крім того, розвиток недержавного сектору передбачає:

- запровадження механізму соціального замовлення.
- розробку методики визначення вартості соціальних послуг.
- запровадження механізму фінансування соціальних послуг за принципом «гроші йдуть за отримувачем соціальних послуг».
- впровадження механізму приватного партнерства.

Розробка інструментарію реформи передбачає вдосконалення нормативно-правових актів, положень, моделей організації роботи та розробку державних стандартів надання соціальних послуг тощо [55].

Варто виділити слабкі і сильні сторони процесу децентралізації системи соціальних послуг в Україні. До сильних сторін ми відносимо:

- запровадження превентивного механізму раннього виявлення вразливих осіб/сімей та можливість попередження СЖО;
- деінституалізація системи соціальних послуг;
- запровадження ефективних моделей адміністрування та надання соціальних послуг тим, хто цього потребує;
- запровадження стандартів соціальних послуг;
- створення ринку соціальних послуг за рахунок збільшення кількості провайдерів соціальних послуг та впровадження механізму замовлення соціальних послуг;
- щорічне визначення потреб населення громади у соціальних послугах, затвердження пріоритетного переліку соціальних послуг та планування необхідних видатків (фінансування);
- запровадження системи контролю, моніторингу та оцінки якості соціальних послуг, що надаються [55].

До основних недоліків процесу децентралізації соціальних послуг можна віднести:

- слабке або повне нерозуміння суті окремих соціальних послуг на рівні ОТГ;
- невизначеність сфери відповідальності ОТГ за недофінансування соціальних послуг);
- невміння визначити вартість конкретної соціальної послуги, відсутність відповідних механізмів;
- відсутність методик оцінки потреб громади у соціальних послугах;
- нерозвиненість системи фінансування соціальних послуг, відсутність механізмів недержавного фінансування, навичок додаткового залучення коштів на фінансування потреб громади (фандрейзинг);

– розбіжності у розумінні поняття «соціальна послуга» (як принципу фінансування, технології соціальної роботи або заходів, спрямованих на боротьбу із бідністю) [55].

Отже, децентралізація влади та реформування системи надання соціальних послуг в територіальних громадах України є важливими етапами у розвитку країни. Ці процеси спрямовані на покращення якості та доступності соціальних послуг для населення та підвищення ефективності місцевого самоврядування.

Внаслідок децентралізації влади та передачі більшої автономії територіальним громадам, владні органи на місцях набувають можливість більш ефективно відповідати на потреби своїх мешканців у сфері соціального захисту. Реформування системи надання соціальних послуг передбачає розширення спектру таких послуг, покращення їх якості та впровадження сучасних управлінських та технологічних інструментів. Зокрема, важливими кроками є створення інформаційних систем, які допомагають визначити потреби населення у соціальних послугах, а також моніторинг та контроль якості цих послуг.

Реформи в галузі соціального захисту та надання соціальних послуг сприяють покращенню якості життя громадян, забезпечують їхні права на соціальний захист та допомогу. Вони також створюють умови для більшої відповідальності та прозорості владних структур на місцях перед населенням.

Завдяки цим процесам, Україна має можливість вдосконалити систему соціального захисту та надання послуг, щоб вона відповідала сучасним вимогам та потребам суспільства. Важливо продовжувати працювати над удосконаленням цих реформ та забезпеченням їх сталого розвитку для забезпечення соціального благополуччя та підвищення якості життя всіх громадян України.

РОЗДІЛ II.

СОЦІАЛЬНИЙ ПРАЦІВНИК ЯК СУБ'ЄКТ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

2.1. Професійна діяльність фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді

Соціальний працівник – професійно підготовлений фахівець, що має відповідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи та виконує різноманітні види соціальної роботи. Соціальний працівник допомагає особам розв'язувати життєві проблеми, створюючи необхідні ресурси, сприяючи взаємодії між людьми або між особою та соціальним середовищем загалом, спонукаючи організації до більшої відповідальності за добробут особи та впливаючи на соціальну політику [17].

Соціальний працівник – це фахівець у галузі соціальної роботи, чия основна функція полягає в наданні підтримки, допомоги, та консультацій людям, які потребують соціального захисту чи підтримки. Соціальні працівники працюють з різними категоріями клієнтів, включаючи дітей, молодь, дорослих, та літніх осіб, а також сім'ї та групи [53].

Основні завдання соціальних працівників включають:

1. виявлення соціальних проблем і потреб клієнтів;
2. розробка та виконання індивідуальних планів підтримки та реабілітації;
3. надання консультацій та психологічної підтримки;
4. організація доступу до соціальних послуг, включаючи медичну допомогу, освіту, житло та інші ресурси;
5. робота з владними структурами і громадськими організаціями для забезпечення необхідних ресурсів та послуг.

Соціальні працівники працюють в різних галузях, включаючи соціальний захист, дитячий захист, реабілітацію, освіту, медицину та багато інших. Їхнє завдання полягає в полегшенні життя людей у складних ситуаціях,

допомозі вирішенні проблем і підтримці їхнього соціального та емоційного благополуччя.

Характеристика сучасного професійного підходу в соціальній роботі наголошує на важливості високого рівня компетентності.

Компетентність індивідуального фахівця є результатом його власного розвитку, що відбувається впродовж тривалого процесу професійного становлення. Цей процес включає в себе формування професійних знань, навичок, умінь і розвиток особистісних якостей, які відповідають вимогам та стандартам соціальної роботи, а також дотримання етичних принципів професії [45].

Згідно кваліфікаційної характеристики фахівця із соціальної роботи, до його посадових обов'язків належать:

- організація виявлення та реєстрації громадян, які потребують соціальної та іншої допомоги, охорони і захисту їх морального, фізичного та психологічного здоров'я;

- організація піклування, опікування та догляду; встановлення причини конфліктних ситуацій та відхилень, які спричинили асоціальні явища; координація роботи з надання соціальної допомоги та захисту;

- пропаганда здорового способу життя, дбайливого ставлення до ветеранів та інвалідів, високих зразків етики та культури соціальних відносин; надання допомоги у працевлаштуванні;

- реєстрація асоціальних явищ і розробка заходів щодо їх усунення;

- проведення психологічних та педагогічних консультацій, надання юридичних порад;

- організація допомоги громадянам похилого віку й непрацездатним, тощо [45].

Фахівець із соціальної роботи повинен знати:

- законодавство України, нормативно-правові акти, методичні та інші розпорядчі документи та матеріали, які регламентують організацію соціальної роботи; організацію соціально-медичної роботи;

– організацію юридичної допомоги, піклування, опікування, догляду, соціальної реабілітації, соціального захисту; соціологію;

– психологію;

– технології соціальної роботи; національні особливості побуту, культуру людських відносин та інше [45].

Кваліфікаційні вимоги до фахівця з соціальної роботи включають здобуття повної вищої освіти в відповідному напрямку (магістр, спеціаліст) і підвищення кваліфікації.

Фахівець у сфері соціальної роботи виконує різні ролі, такі як соціальний педагог, учитель, вихователь, експерт, консультант, якщо надає поради та навчає різним навичкам. Він також виступає в ролі посередника, організатора, адміністратора, коли допомагає вирішувати проблеми осіб, які перебувають у складних життєвих ситуаціях. Крім того, фахівець може виступати в ролі соціального адвоката, захищаючи інтереси клієнтів у важливих питаннях, таких як встановлення або позбавлення батьківських прав, опікунство і т.д.

Професійна діяльність фахівця включає в себе різноманітні операції, необхідні для виконання професійних функцій у відповідних ролях [45].

Для багатьох фахівців у соціальній сфері основним стимулом у роботі є альтруїстична мотивація, бажання приносити користь клієнтам і суспільству. Також важливими факторами є можливість виявляти самостійність, ініціативу і творчість у роботі. Зовнішнім стимулом є визнання важливості професії соціального працівника у суспільстві і повага до їхньої роботи.

Стиль поведінки, професійна компетентність фахівця із соціальної роботи обумовлені сукупністю його професійних знань, умінь, навичок; комплексом психологічних особливостей та професійно важливих якостей та здібностей. Здатність досягати найвищих успіхів в професійній діяльності багато в чому залежить від самооціночних здібностей (самоконтроль, самовдосконалення, самоосвіта) [45].

Фахівець повинен бути психологічно готовим до діяльності в соціальній сфері, мати сформоване професійне мислення, вміти самостійно аналізувати конкретну ситуацію, оцінювати можливі наслідки та брати відповідальність за обрані рішення, які часто пов'язані з життям людини [45].

Професіоналізм у соціальній роботі охоплює ряд важливих компонентів. Серед них важливими є:

1. аналітичні навички, які включають у себе здатність аналізувати ситуацію, правильно її сприймати, розглядати всі наявні альтернативи і приймати необхідний вибір;

2. ефективний контакт з клієнтами і здатність до індивідуального підходу до них;

3. управлінські навички, включаючи вміння керувати діяльністю соціальної служби та використовувати технології проектування і моделювання в соціальній роботі [45].

Серед компонентів професіоналізму особливе значення має його комунікативна складова.

Соціальна комунікація – це двосторонній процес обміну інформацією і спосіб взаємодії в суспільстві, який сприяє взаєморозумінню між учасниками цього процесу.

Розрізняють три основні моделі соціальної комунікації: лінійну, за якої комунікант (хто передає інформацію або повідомлення) активно діє, а реципієнт (кому передається інформація) пасивно сприймає цю дію; інтерактивну, за якої встановлюється зворотний зв'язок між комунікантом і реципієнтом, що дозволяє їм краще адаптуватися один до одного; трансакційну, що характеризується активною взаємодією з постійно діючим зворотним зв'язком [45].

В соціальній роботі використання інтерактивних та трансакційних моделей комунікації пов'язане з реалізацією ідеї соціального партнерства. У цьому контексті клієнт, як об'єкт та суб'єкт соціальної роботи, активно бере участь у процесі вирішення власних проблем, співпрацюючи з фахівцем.

Здійснення якісної та оптимальної взаємодії з клієнтом є ключовою умовою ефективного спілкування.

Високий рівень професійного спілкування передбачає використання різноманітних знань, навичок і умінь. Ці компетенції охоплюють організаційно-управлінський аспект комунікації (контроль ходу і результатів спілкування), когнітивний компонент (застосування інструментів комунікації) і емоційно-особистісний аспект (розуміння та виявлення співчуття в ході спілкування) [45]. Соціальний працівник повинен володіти навичками слухання та розуміння, уміння пояснити та довести інформацію, задавати запитання і надавати відповіді, переконувати та створювати довіру в ході бесіди. Важливо також мати здатність знаходити індивідуальний психологічний підхід до кожного клієнта, вирішувати конфлікти та знімати напругу. Навички комунікаційної техніки є важливим показником професійної компетентності фахівця із соціальної роботи.

Таким чином, завдання фахівця із соціальної роботи полягає у тому, щоб допомогти клієнтові знайти себе, знайти своє місце в динамічно мінливому світі, зорієнтуватися в нових соціальних відносинах, і спілкування є важливим інструментом у цьому процесі [45].

Фахівець у сфері соціальної роботи повинен мати навички саморегуляції і самоорганізації, що є важливими аспектами самовдосконалення та професійного зростання. У важких або надзвичайних ситуаціях, коли зовнішні або внутрішні фактори порушують нормальну функцію фахівця, виникає природна потреба відновити психологічну рівновагу. В цьому контексті здійснюється активізація системи саморегуляції, щоб пристосуватися до нестандартних обставин. Цей процес включає в себе рефлексію, самоаналіз та прийняття рішень [45].

Отож, професійне становлення – це постійний процес розвитку та самовдосконалення особистості, освоєння та самопроектування професійно орієнтованих видів діяльності з метою досягнення вищого професійного рівня.

Ефективність професійного становлення фахівця у сфері соціальної

роботи залежить від кількох факторів, включаючи психологічну відповідність вимогам професії, зацікавленість у соціальній сфері, а також якість освіти та навчання [45].

Професійна самосвідомість відіграє важливу роль у процесі професійного розвитку фахівця. На різних етапах цього процесу виникають різноманітні конфлікти, які відображають суперечності між особистістю та зовнішніми умовами, а також внутрішні конфлікти, пов'язані з особистісним ростом, самореалізацією та професійним зростанням. Розв'язання цих суперечностей сприяє виявленню нових можливостей для підвищення професійного рівня.

Щодо роботи соціального працівника у громаді. Соціальний працівник в територіальній громаді грає важливу роль у забезпеченні соціального благополуччя і підтримці громадян у різних життєвих ситуаціях. Ось деякі з його основних обов'язків:

1. консультування і психологічна підтримка: Соціальні працівники надають консультації та психологічну підтримку громадянам, які потребують допомоги у вирішенні особистих проблем, сімейних конфліктів, або в ситуаціях кризи;

2. робота з сім'ями: Соціальні працівники вивчають сімейні обставини та потреби, сприяють розвитку родинної єдності, надають поради щодо виховання дітей та підтримки батьків;

3. допомога утриманцям: (соціальні працівники визначають, чи мають громадяни право на соціальні пільги і допомагають їм отримувати ці пільги та послуги, які їм необхідні);

4. робота з вразливими групами: (соціальні працівники допомагають вразливим групам населення, таким як люди з інвалідністю, люди похилого віку, бездомні, діти в складних сімейних обставинах та інші);

5. взаємодія з іншими службами: Соціальні працівники співпрацюють з іншими громадськими та державними службами, щоб забезпечити комплексну допомогу клієнтам;

6. Профілактика соціальних проблем: (соціальні працівники ведуть роботу з профілактики соціальних проблем у громаді, організують інформаційні кампанії та тренінги для мешканців);

7. посередництво: (соціальні працівники можуть виступати в якості посередників між громадянами і владними структурами, допомагаючи розв'язати конфлікти або отримати доступ до необхідних послуг) [45].

З вище перерахованого можна стверджувати, що робота соціального працівника в територіальній громаді спрямована на поліпшення якості життя громадян і забезпечення їхнього соціального добробуту.

Отже, робота соціального працівника відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні соціальної підтримки, покращенні якості життя та підвищенні добробуту громадян. Фахівці із соціальної роботи є ключовими «акторами», які допомагають вирішувати різноманітні соціальні проблеми, сприяють зміцненню сімей та сприяють взаємодії між громадянами та владними структурами. Ця професійна діяльність вимагає від фахівців не тільки глибоких знань та навичок у галузі соціальної роботи, але й високого рівня емпатії, співчуття і вміння ефективно спілкуватися з різними групами населення. Соціальні працівники в територіальних громадах виступають у ролі посередників, психологів, правових консультантів та партнерів для громадян.

Забезпечуючи доступ до соціальних послуг, допомагаючи вирішувати конфлікти та сприяючи розвитку громадських ініціатив, фахівці із соціальної роботи в територіальних громадах сприяють зміцненню соціальної солідарності та побудові стійкого соціального середовища. Вони є невід'ємною частиною соціальної інфраструктури та допомагають громадам розвивати свій потенціал для сталого соціального розвитку.

Отже, професійна діяльність фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді є ключовою для покращення якості життя громадян і формування більш справедливого та гуманного суспільства.

2.2. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді

Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді визначається законодавством кожної конкретної країни або регіону.

Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді включає в себе комплекс законів, підзаконних актів та інших нормативних документів, які регулюють діяльність соціальних служб та спрямовані на забезпечення соціального захисту та допомоги громадянам у потребі.

До основних аспектів нормативно-правового забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді відносять:

1. Конституція України: основний закон України гарантує права і свободи громадян, включаючи соціальні права. Він встановлює принципи державної політики у сфері соціального захисту і підтримки.

2. Законодавство про соціальний захист: в Україні діє цілий ряд законів, що регулюють питання соціального захисту населення, включаючи Закон про соціальні послуги, Закон про соціальний захист інвалідів та інші.

3. Постанови Кабінету Міністрів України: Уряд приймає постанови та розпорядження, які визначають порядок надання соціальних послуг та організацію соціальної роботи на місцевому рівні.

4. Міжнародні договори: Україна є учасником різних міжнародних конвенцій та угод, які визначають стандарти у галузі соціальної роботи і соціального захисту.

5. Рішення органів місцевого самоврядування: Місцеві ради та влада приймають рішення та регулюють діяльність соціальних служб на своїй території, забезпечуючи належний рівень підтримки громадян.

6. Соціальні програми і проекти: Для реалізації соціальних послуг та ініціатив часто розробляються спеціальні програми і проекти на різних рівнях влади.

7. Правила і стандарти професійної соціальної роботи: Професійні організації та асоціації розробляють стандарти та кодекси етики для соціальних працівників, які визначають їхні обов'язки та відповідальність.

Ця система нормативно-правового забезпечення забезпечує регуляцію та контроль за діяльністю соціальних служб і гарантує права громадян на отримання необхідної соціальної підтримки та допомоги в територіальній громаді. Важливо, щоб соціальні працівники були обізнаними з цими нормами і відповідально виконували свої обов'язки для забезпечення благополуччя громадян.

Однак, загальні принципи та структура нормативно-правового забезпечення соціальної роботи зазвичай мають схожі елементи та спрямовані на забезпечення соціального захисту та допомоги громадянам.

Основні елементи нормативно-правового забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді включають:

1. Стосовно законодавства, то зазвичай існують закони та нормативні акти, які регулюють соціальну роботу та соціальний захист нації. Це може включати закони про соціальний захист, соціальний сервіс, права та обов'язки соціальних працівників і т. д.

2. Стандарти і нормативи. Уряди можуть встановлювати стандарти та нормативи для соціальних служб, які повинні бути дотримані усіма соціальними працівниками. Ці стандарти визначають якість та рівень надання соціальних послуг.

3. Фінансування. Нормативно-правове забезпечення включає механізми фінансування соціальних служб та програм. Це може бути державний бюджет, гранти, благодійні внески, а також інші джерела фінансування.

4. Система ліцензування та регулювання. Для забезпечення якості та безпеки соціальних послуг часто існують процедури ліцензування та регулювання діяльності соціальних працівників і організацій.

5. Захист прав споживачів. Нормативи також зазвичай включають права та обов'язки громадян, які отримують соціальну допомогу або послуги. Це

може включати в себе захист від дискримінації, право на конфіденційність та доступ до інформації.

6. Механізми контролю та відповідальності. Нормативно-правове забезпечення також передбачає механізми контролю за діяльністю соціальних працівників і організацій, а також відповідальність за порушення законодавства.

Кожна країна має власну систему нормативно-правового регулювання соціальної роботи, і важливо ознайомитися з конкретними законами та правилами, які діють у вашій територіальній громаді для відповідної інформації. Також слід звертатися до місцевих органів соціального захисту та професійних асоціацій соціальних працівників для отримання додаткової допомоги та консультацій з цього питання.

Щодо України, то впровадженні реформи системи надання соціальних послуг в країні велике значення приділяється правовому регулюванню самого процесу. З метою забезпечення надання ефективних, якісних та доступних послуг тим, хто потребує їх в умовах децентралізації на рівні об'єднаних територіальних громад, були внесені зміни та прийнято ряд нормативно-правових актів:

1. спрямовано на відповідність європейським стандартам у наданні соціальних послуг;
2. визначено критерії та розроблено механізми діяльності провайдерів соціальних послуг;
3. проведено розширення переліку соціальних послуг та вдосконалено процес їх замовлення;
4. здійснено оцінку потреб населення об'єднаних територіальних громад у соціальних послугах;
5. введено стандартизацію соціальних послуг.
6. проведено перевірку якості надання соціальних послуг [55].

Ці кроки спрямовані на покращення системи надання соціальних послуг і відповідають сучасним європейським стандартам у цій сфері.

Нормативно-правові акти, що були прийняті в Україні з 2000 року до сьогодні, і є обов'язковими для виконання регіональними органами управління соціального захисту та окремими соціальними агентствами, свідчить про значущі зміни у спрямуванні реформування системи надання соціальних послуг населенню. В загальному плані, цей період можна розглядати як два послідовні етапи: перший етап тривав з 2001 року до 2012 року, а другий етап від 2013 року і до сьогодні [55].

Даний період ділиться на два етапи:

Перший етап, що відбувався від 2001 року до 2012 року, на наш погляд, не відзначився значущим прогресом у розвитку та впровадженні нормативно-правових актів у сфері соціального захисту населення України. У цей період були прийняті такі основні документи:

1. «Стратегія подолання бідності» (2001 р.), яка визначила основні напрямки розвитку системи соціальних послуг, зокрема підкреслила важливість збільшення адресності державної соціальної допомоги, заміну окремих пілг на соціальні послуги, перехід від бюджетного фінансування до програмного фінансування громадських організацій, які мали надавати ці послуги, та передачу повноважень щодо планування та фінансування соціальних послуг на місцевий рівень [55].

2. Наступний це Закон «Про соціальні послуги» (2003 р.), який став основою для розвитку системи надання соціальних послуг.

3. «Концепція реформування системи соціальних послуг» (2007-2012 рр.), яка визначила стратегію розвитку системи соціального захисту населення.

4. «Стратегія реформування системи надання соціальних послуг» (2012 р.), яка скасувала попередню концепцію, але не була повністю реалізована через відсутність відповідного законодавчого регулювання питань, пов'язаних із формуванням соціального замовлення, визначенням потреб громад у соціальних послугах та інших аспектів.

Проте, варто відзначити, що результати реалізації цих нормативно-правових актів свідчать про те, що система надання якісних та доступних соціальних послуг населенню не була впроваджена в повному обсязі протягом першого етапу (з 2001 по 2012 роки) [55].

Другий етап (з 2013 року по сьогоднішній день) асоціюється з періодом трансформації системи надання соціальних послуг населенню у відповідності до міжнародних стандартів. Цей етап відрізняється більш обдуманого та системною підходом до реформування системи соціального захисту населення в Україні.

У даному контексті з 2013 року по сьогоднішній день було прийнято ряд нормативно-правових актів, які регулюють політику держави в напрямку створення ефективної системи соціального захисту населення. Найважливішим з них є «План заходів на 2013-2016 роки щодо реалізації Стратегії реформування системи надання соціальних послуг», який був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 березня 2013 року. Цей документ визначає перелік основних заходів, які були здійснені в рамках встановленого часового періоду (2013-2016 рр.).

Серед ключових заходів, які були реалізовані в рамках виконання плану, важливо виділити:

Затвердження 17 державних стандартів соціальних послуг у таких сферах як догляд вдома, денний догляд, надання притулку бездомним особам, соціальна інтеграція та реінтеграція бездомних осіб, соціальна адаптація, консультування, профілактика, представництво інтересів, паліативний догляд, стаціонарний догляд осіб, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, супровід сімей у складних життєвих обставинах, посередництво (медіація), соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці, кризове та екстрене втручання, соціальна інтеграція випускників інтернатних закладів, підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти,

позбавлені батьківського піклування. Ці стандарти визначають зміст, обсяг, норми, умови та порядок надання соціальних послуг [55].

Затвердження «Порядку виявлення осіб / сімей, які перебувають в соціальних закладах опіки, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких осіб / сімей», а також «Порядку взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування установ, закладів, організацій, що залучаються до виявлення та здійснення соціального супроводу сімей/осіб, які перебувають у соціальних закладах опіки (2013 р.).

Затвердження «Порядку та методичних рекомендацій з проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг» для підвищення контролю та покращення якості надання соціальних послуг.

Затвердження «Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах» для забезпечення їх подальшого надання (2013 р.). Встановлення форм обліку соціальних послуг для сімей у соціальних закладах опіки.

Всі ці заходи спрямовані на створенні стандарту та регулюванні процесу надання соціальних послуг.

Щодо переліку соціальних послуг в Україні (станом на листопад 2017 року).

«Список соціальних послуг, які надаються особам або сім'ям, що перебувають в складних життєвих обставинах і не здатні самотійно подолати їх, згідно з наказом Міністерства соціальної політики України від 3 вересня 2012 року, розглядаються з точки зору адміністративно-територіальних одиниць 324 (наказ Міністерства соціальної політики України від 3 вересня 2012 року).

«Методи розповсюдження інформації серед населення про соціальні послуги» описані в документі Міністерства соціальної політики України від 28 жовтня 2014 року №828325 (наказ Міністерства соціальної політики України від 28 жовтня 2014 року).

«Розрахунок вартості соціальних послуг» детально пояснено у документі, затвердженому Міністерством соціальної політики України від 7 грудня 2015 року №1186326 (Методичні рекомендації з розрахунку вартості соціальних послуг, 2014) [55].

«Методичні рекомендації з виконання повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення» регламентовані наказом Міністерства соціальної політики України від 19 січня 2016 року №26327 (Методичні рекомендації щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення, 2016).

Документ під назвою «Методичні рекомендації щодо організації соціального замовлення соціальних послуг» (2016) був створений з метою надання практичної допомоги у впровадженні соціального замовлення соціальних послуг органами державної влади, місцевим самоврядуванням та виконавчими органами об'єднаних територіальних громад [55].

Також, існує документ під назвою «Методичні рекомендації щодо діяльності об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей» (2017), який також виданий Міністерством соціальної політики.

У рамках реалізації Плану заходів на 2013-2016 роки були внесені зміни до деяких законів України, таких як «Про соціальні послуги», «Про здійснення державних закупівель», «Про громадські об'єднання», «Про благодійну діяльність та благодійні організації», та «Про гуманітарну допомогу», з метою запровадження механізму соціального замовлення послуг та забезпечення рівноправної участі різних суб'єктів у наданні соціальних послуг. Також були внесені зміни до деяких законодавчих актів з метою розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг [55].

На практиці, ці заходи передбачають визначення потреб населення у соціальних послугах, розробку і впровадження індивідуальних планів роботи,

моніторинг надання послуг та оцінювання їх результатів, а також ведення необхідної документації. Проте, слід зауважити, що деякі заходи зазначені в плані ще потребують подальших обговорень та внесення пропозицій.

У плані розвитку передбачено створення та затвердження програми підвищення кваліфікації соціальних працівників та інших фахівців, які надають соціальні послуги. Проте це питання наразі перебуває на етапі обговорення та консультування. Міністерство соціальної політики спільно з зацікавленими організаціями та установами працює над підготовкою пропозицій щодо внесення змін до програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації соціальних працівників та соціальних педагогів. Ці пропозиції узгоджуються з чинним законодавством, зокрема з Законом України «Про вищу освіту» та Стандартом вищої освіти для бакалаврів за спеціальністю «Соціальна робота» (2016 р.) [55].

У процесі цього розвитку також вивчається досвід європейських країн у сфері організації та надання соціальних послуг, а також розглядається можливість залучення міжнародної фінансової та технічної підтримки для реформування системи соціальних послуг в Україні. Важливо також враховувати освітньо-кваліфікаційні характеристики випускників вищих навчальних закладів.

У рамках цього плану важливим є також внесення нової редакції Закону України «Про соціальні послуги», що передбачає можливість надання соціальних послуг на рівні громади на єдиних умовах для всіх отримувачів.

Також, цей закон передбачає залучення недержавних громадських організацій до надання соціальних послуг, що відкриває нові можливості для розвитку системи соціальних послуг в Україні. Варто зауважити, що цей процес децентралізації соціальних послуг ще тільки почався і потребує подальших зусиль та співпраці з боку влади та громадськості для досягнення результатів».

Отже, нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді є важливою складовою системи соціального захисту

громадян і забезпечує регуляцію та контроль за наданням соціальних послуг та допомогою населенню. Цей комплекс нормативів, законів і правил визначає права та обов'язки як соціальних працівників, так і громадян, що потребують соціальної підтримки.

Завдяки нормативно-правовому забезпеченню, здійснення соціальної роботи стає систематизованою та професійною діяльністю, спрямованою на поліпшення якості життя громадян, особливо тих, хто перебуває у складних життєвих обставинах. Це також сприяє підвищенню рівня соціальної відповідальності влади та розвитку системи підтримки на місцевому рівні.

Також, слід відзначити, що ефективне функціонування системи соціальної роботи в територіальній громаді вимагає від усіх зацікавлених сторін дотримання законів і стандартів, а також постійного оновлення та вдосконалення нормативного базису, щоб забезпечити адекватну відповідь на сучасні виклики та потреби громадян у сфері соціального захисту.

2.3. Аналіз діяльності Гайворонської територіальної громади

Гайворонська міська громада – це територіальна громада в Україні, в Голованівському районі Кіровоградської області. Адміністративний центр – місто Гайворон.

Населення громади становить – 24885 осіб.

Площа територіальної громади – 439.95км.

У складі громади 1 місто (Гайворон) та 16 сіл: Бандурове, Берестяги, Бугове, Вікнина, Долинівка, Казавчин, Мощене, Переямпіль, Покровське, Прогрес, Садове, Солгутове, Соломія, Тополі, Хащувате, Червоне.

Станом на 1 січня 2022 року в Центрі зайнятості Кіровоградської області було зареєстровано 10,6 тис. безробітних громадян.

У даному дослідженні висвітлено соціальний паспорт громади [7].

Соціальний паспорт – документ, який містить актуальну інформацію про ресурси та соціальні особливості громади. Він описує адміністративно-

територіальний устрій, демографічний стан, рівень зайнятості/безробіття, інфраструктуру, житлово-комунальне господарство, громадські та релігійні організації, місцеве самоврядування та бюджет, а також ризики, з якими стикаються мешканці громади [7].

Соціальний паспорт – дієвий інструмент публічного управління місцевим розвитком, який дає змогу:

- оцінити потенціал громади;
- стимулювати розширення асортименту та покращення якості соціальних послуг;
- створити належні умови для нормальної життєдіяльності населення;
- підвищити спроможність громади та представницьких органів розв'язувати проблеми на місцевому рівні та коштом місцевого бюджету [71].

Щодо самого соціального паспорта Гайворонської міської територіальної громади у додатку (Додаток Ж), можна побачити, що досить чітко, зрозуміло описані дані щодо даної громади, висвітлено аналіз соціуму даної ОТГ.

Отож, соціальний паспорт Гайворонської міської територіальної громади містить:

1. Адміністративно-політична характеристика міської територіальної громади, вміщує:

1. Загальну характеристику;
2. Фізико-географічні відомості та адміністративно-територіальний розподіл;
3. Керівний склад громади;
4. Відомості про старостинські округи та старост;
5. Відомості про орган місцевого самоврядування;
6. Структура органу місцевого самоврядування;
7. Наявність приміщень для розміщення державних органів, установ, що здійснюють повноваження;
8. Інформація щодо центру надання адміністративних послуг;

9. Комунальна власність територіальної громади;
10. Відомості про депутатів ради;
11. Відомості про постійні комісії ради;
12. Відомості про фракції та депутатські групи ради;
13. Відомості про склад виконавчого комітету [36].

II. Економічна характеристика територіальної громади, вміщує:

1. Відомості про загальну характеристику земельного фонду;
2. Доходи;
3. Обсяг видатків територіальної громади, по загальному та спеціальних фондах, (тис. грн);
4. Підприємства розташовані на території ради;
5. Відомості про найбільші промислові підприємства;
6. Характеристика підприємства;
7. Відомості про найбільші агроформування;
8. Торгівля, побутове обслуговування населення;
9. Великі магазини;
10. Ринки;
11. Місця громадського харчування [36].

III. Соціальна характеристика територіальної громади, вміщує:

1. Відомості про населення територіальної громади;
2. Відомості про освіту (станом на 01.09. 2022);
3. Середньо-технічні та професійно-технічні училища;
4. Заклади загальної середньої освіти (опорні заклади, філії);
5. Заклади позашкільної освіти;
6. Заклади дошкільної освіти;
7. Установи освіти;
8. Контингент органів соціального захисту;
9. Відомості про охорону здоров'я та соціальні заклади;
10. Заклади культури;

11. Комунальний заклад «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської ради, філії;
12. Бібліотечні заклади;
13. Музейні заклади;
14. Установи які обслуговують заклади культури;
15. Об'єкти туристичної привабливості;
16. Оздоровчі заклади, розвиток спорту та фізичної культури;
17. Спортивні заклади [36].

IV. Інфраструктурна характеристика територіальної громади.

Отже, розкривши вміст (наповнення) соціального паспорту Гайворонської територіальної громади, можна стверджувати, що діяльність Гайворонської територіальної громади та соціальний паспорт громади вказує на значущий прогрес у розвитку цієї громади.

За останні роки Гайворонська територіальна громада активно працювала над вирішенням соціальних, економічних та інфраструктурних завдань для покращення життя своїх мешканців.

Перш за все, громада успішно реалізувала проекти з благоустрою громади та розвитку інфраструктури. Це включає в себе реконструкцію доріг, будівництво та ремонт шкіл, лікарень і культурних центрів, а також створення комфортних громадських просторів. Ці заходи сприяли підвищенню якості життя мешканців і забезпечили більше можливостей для розвитку місцевої економіки.

Соціальний паспорт громади також відіграв важливу роль у визначенні потреб та пріоритетів громади. Він містить важливу інформацію про демографічний склад населення, стан освіти, охорони здоров'я, культури та інших аспектів громадського життя. Ця інформація стала основою для розробки програм та проектів, спрямованих на вирішення конкретних проблем та покращення умов проживання мешканців.

Загалом, Гайворонська територіальна громада та соціальний паспорт громади демонструють важливі кроки у напрямку створення стійкої та

процвітаючої громади. Прозорість у визначенні пріоритетів і ретельна робота над їх вирішенням допомогли забезпечити жителів Гайворонської територіальної громади більш якісними житловими та соціальними умовами. Важливо продовжувати цей напрямок і спільно розвивати громаду для її подальшого успіху.

Але подальший успіх залежить від прозорості витрачених коштів, які надає держава, також, багато чого залежить від старост сіл, адже вони є представниками громад у районі.

Щодо удосконалення соціального паспорту Гайворонського району, то ми вважаємо, що потрібно висвітлити більш конкретну інформацію щодо інфраструктури та освіти міста Гайворон.

ВИСНОВКИ

У дослідженні обґрунтовано теоретичні основи дослідження. Результати проведеної роботи засвідчили досягнення мети й розв'язання поставлених завдань, що дало можливість дійти до таких висновків:

1. Розкрито зміст та завдання соціального захисту населення у територіальних громадах.

Встановлено, що соціальний захист населення є однією з необхідних складових розвитку соціальної держави, яка створює основи для соціального прогресу країни.

Соціальний захист – це система правової, матеріальної, фінансової підтримки вразливих верств населення та забезпечення соціальних гарантій для економічно активних членів суспільства.

Термін «соціальний захист» в Україні має конституційне закріплення і включає «право на підтримку громадян у випадках повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрата годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у разі старості та в інших ситуаціях, передбачених законодавством. «Суб'єктами соціального захисту є всі громадяни, а не лише ті, які, зважаючи на об'єктивні обставини, втратили роботу (безробітні, пенсіонери, хворі, люди з обмеженою можливістю тощо)».

Територіальна громада – це жителі об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний територіальний центр. Територіальні громади відіграють важливу роль у забезпеченні доступу до соціальних послуг, забезпеченні медичної допомоги, освіти, житла та інших соціальних благ для своїх мешканців.

Завдання соціального захисту у територіальних громадах – це розробка та реалізацію програм і проєктів, спрямованих на поліпшення якості життя

населення, підвищення рівня соціального забезпечення, підтримку вразливих категорій громадян, а також створення умов для соціальної інтеграції та розвитку спільнот.

Основними складовими соціального захисту є: соціальне страхування економічно активного населення; пенсійне забезпечення; соціальна допомога найбільш вразливим категоріям; надання матеріальної допомоги сім'ям з дітьми; компенсації, індексації та пільги населенню; соціальне обслуговування тощо.

Важливо наголосити на тому, що успішна реалізація соціального захисту населення в територіальних громадах потребує ефективної співпраці між органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, державними інституціями та іншими зацікавленими сторонами. Така співпраця сприяє досягненню більш високого рівня соціальної справедливості та задоволення потреб населення на локальному рівні.

Соціальний захист населення в територіальних громадах відіграє важливу роль у покращенні якості життя громадян та сприяє створенню більш справедливого та рівноправного суспільства.

2. Висвітлено децентралізацію влади та надання соціальних послуг в територіальній громаді в Україні.

Встановлено, що децентралізація – це процес передачі влади, фінансів та рішень з центрального уряду на рівень місцевих органів влади, з метою збільшення самостійності та відповідальності місцевих громад.

Децентралізація влади в Україні є важливим кроком у становленні демократичного суспільства та підвищенні рівня життя населення. Вона дозволяє надавати більше повноважень та ресурсів територіальним громадам, що в свою чергу сприяє більш ефективному та відповідальному управлінню на місцевому рівні. Цей процес сприяє покращенню інфраструктури, розвитку соціальних послуг та збільшенню доступу громадян до них.

Надання соціальних послуг в територіальних громадах стає більш адаптованим до потреб місцевого населення. Громади мають можливість

приймати рішення щодо виділення коштів на освіту, охорону здоров'я, культуру, соціальний захист тощо. Це дозволяє забезпечити більш ефективно та зручне надання соціальних послуг громадянам, зокрема тим, хто мешкає в віддалених або малозаселених районах.

Децентралізація влади та надання соціальних послуг в територіальній громаді в Україні сприяють покращенню якості життя громадян, зміцненню демократії та розвитку місцевих спільнот. Це важливий крок на шляху до створення сучасного та самодостатнього суспільства.

3. Охарактеризовано професійну діяльність фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді.

З'ясовано, що соціальний працівник – професійно підготовлений фахівець, що має відповідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи та виконує різноманітні види соціальної роботи. Соціальні працівники працюють з різними категоріями клієнтів, включаючи дітей, молодь, дорослих, та літніх осіб, а також сім'ї та групи.

Професійна діяльність фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді є важливим компонентом розвитку та підтримки соціальної сфери в сучасному суспільстві. Основні характеристики цієї професійної діяльності включають:

1. Консультаційну роботу. Фахівці з соціальної роботи надають консультації громадянам щодо різних аспектів соціального обслуговування та підтримки. Вони допомагають розуміти права та можливості, доступні для різних категорій населення.

2. Робота з вразливими групами. Фахівці із соціальної роботи працюють з вразливими групами населення, такими як діти, молодь, люди похилого віку, люди з обмеженою можливістю, безробітні, мігранти тощо. Вони надають психологічну та емоційну підтримку, допомагають вирішувати соціальні проблеми та інтегруватися в суспільство.

3. Планування та координація програм. Фахівці з соціальної роботи беруть участь у розробці та впровадженні соціальних програм і проєктів на

рівні територіальної громади. Вони визначають пріоритети, аналізують потреби та визначають ресурси для забезпечення соціальної допомоги.

4. Забезпечення доступу до послуг. Фахівці з соціальної роботи сприяють забезпеченню доступності соціальних послуг для всіх мешканців територіальної громади. Вони встановлюють механізми надання допомоги та працюють над вирішенням бар'єрів, які можуть стояти на шляху отримання соціальної допомоги.

5. Мережева співпраця. Фахівці з соціальної роботи співпрацюють з іншими професіоналами, такими як медичні працівники, освітяни, правозахисники, інші спеціалісти з соціальних галузей та органами влади. Ця співпраця спрямована на комплексне розв'язання соціальних проблем та підтримку громадян.

6. Етичні стандарти. Фахівці з соціальної роботи дотримуються етичних принципів у своїй роботі, зокрема конфіденційності, справедливості та поваги до прав та гідності клієнтів.

Фахівці із соціальної роботи в територіальній громаді відіграють ключову роль у забезпеченні соціального благополуччя громадян та підтримці розвитку громади в цілому, їх робота спрямована на зменшення соціальної нерівності, поліпшення якості життя та підтримку тих, хто її потребує.

4. Описано та проаналізовано процес надання соціальних послуг та соціального захисту Гайворонській територіальній громаді.

Аналіз соціуму – спосіб, який дозволяє за допомогою соціально-статистичних даних (соціального паспорту територіальної громади) описати життєву ситуацію в соціумі.

Наше експериментальне дослідження проходило на базі Гайворонської територіальної громади. Було описано та проаналізовано соціальний паспорт даної громади

<https://web.archive.org/web/20210627105037/https://decentralization.gov.ua/newgromada/4103>.

Соціальний паспорт – документ, який містить актуальну інформацію про ресурси та соціальні особливості громади. Він описує адміністративно-територіальний устрій, демографічний стан, рівень зайнятості/безробіття, інфраструктуру, житлово-комунальне господарство, громадські та релігійні організації, місцеве самоврядування та бюджет, а також ризики, з якими стикаються мешканці громади.

З'ясовано, що Гайворонська міська громада – це територіальна громада, яка знаходиться в Голованівському районі Кіровоградської області. Адміністративний центр є місто Гайворон. У складі громади 1 місто (Гайворон) та 16 сіл (Бандурове, Берестяги, Бугове, Вікнина, Долинівка, Казавчин, Мощене, Переямпіль, Покровське, Прогрес, Садове, Солгутове, Соломія, Тополі, Хашувате, Червоне).

Досить чітко описаний соціальний паспорт Гайворонської територіальної громади. Із ним ми ознайомилися на сайті громади. Він досить об'ємний та містить 41 сторінку. Рік заснування громади – 2020 рік.

Також, паспорт містить інформацію про:

1. Адміністративно-політичну характеристика міської територіальної громади;
2. Економічну характеристику територіальної громади;
3. Соціальну характеристику територіальної громади;
4. Характеристику інфраструктурни територіальної громади. Дана інформація поділена на сектори, де чітко описано за кожне село.

Соціальний паспорт громади відіграє важливу роль у визначенні потреб та пріоритетів громади. Він містить важливу інформацію про демографічний склад населення, стан освіти, охорони здоров'я, культури та інших аспектів громадського життя. Ця інформація стала основою для розробки програм та проектів, спрямованих на вирішення конкретних проблем та покращення умов проживання мешканців.

Щодо побажань, то на наш погляд потрібно більше висвітлити інформації про саме місто Гайворон.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бриль М., Врублевський О., Данчева О., Сеїтосманов А., Чубаров Е. Успішна територіальна громада: будуємо разом. Харків: Фактор, 2018. 128 с.
2. Болотіна Н. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять. Право України. 2019, № 4. С. 36.
3. Бичков С. І. Сучасна система соціального захисту в Україні. URL: <https://buklib.net/books/35852/>.
4. Ващенко О. П. Теорія та практика побудови організаційних систем управління: Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2017. 112 с.
5. Від соціального захисту населення залежить добробут громади / Офіційна сторінка реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/8250>.
6. Впровадження в дослідну експлуатацію програмного комплексу Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада» захисту (наказ Мінсоцполітики від 20.02.2019 № 251)
7. Гайворонська територіальна громада. URL: <https://web.archive.org/web/20210627105037/https://decentralization.gov.ua/newgromada/4103>.
8. Гайдар М. Є. До питання поняття об'єднаної територіальної громади в Україні. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v4-2_2019/4.pdf.
9. Гринюк Р. Ф., Примуш М.В. Регіональний та державний виміри української специфіки децентралізації влади. Політичне життя. 2018. № 3. С. 12–17.
10. Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад : монографія / за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. 292 с.
11. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу: аналіт. доп. наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2019. 192 с. С.146

12. Децентралізація управління: переваги і ризики в умовах України. URL: <http://www.novageografia.com/vogels-139-1.html>.

13. Діяльність громад у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей – рекомендації від Мінсоцполітики. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13140>.

14. Драгомирецька Н. М. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку : навч. посіб. / Н. М. Драгомирецька, Н. В. Піроженко, І. В. Матвеєнко. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. 290 с.

15. Дубич К. В. Механізми державного управління соціальними послугами : зарубіжний досвід та українські реалії : монографія. К. : Вид-во НАДУ при Президентіві України, 2018. 386 с.

16. Дубич К. В. Сучасна система надання соціальних послуг України. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток» №3, 2015. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=821>.

17. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І. Д. Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум, 2018. 536 с.

18. Завіруха Н. С. Механізм забезпечення соціального захисту жителів громади в умовах децентралізації. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки» (м. Тернопіль, 28 травня 2021 року).

19. Законодавчий вимір реформи децентралізації. Короткий огляд законопроектів та основних нормативно-правових актів. Загальна редакція та упорядкування Парасюк І. Л. Київ : ФОП Москаленко О.М., 2019. 36 с.

20. Ільчук Л. І. Розвиток системи інтегрованих соціальних послуг в умовах децентралізації (на прикладі об'єднаних територіальних громад). Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2018. № 1. С. 114–121.

21. Касинюк Л. А. Досвід та проблеми реформування місцевого самоврядування в Україні: філософсько-правовий аспект. Гуманітарний часопис. 2018. № 3. С. 48–55.

22. Класифікатор професій із змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 15 лютого 2019 року № 259. URL: https://hrliga.com/index.php?module=norm_base&op=view&id=433

23. Козаченко Ю. П. Історичні передумови децентралізації в Україні. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/3_2019/39.pdf.

24. Конституція України від 28.06.12018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

25. Кравченко М. Механізми децентралізації соціальних послуг в Україні // Демократичне врядування. 2019. № 14. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk14/fail/kravchenko.pdf.

26. Кравченко М.В. Захист соціальний. Енциклопедія державного управління : у 8 т. /Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. К. : НАДУ, 2011. Т. 4 : Галузеве управління / наук.-ред. колегія : М. М. Іжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. 2019. 648 с. С. 270- 271.

27. Круглий стіл «Впровадження нового Закону України «Про соціальні послуги»: завдання для освіти та практики»/ Академія праці, соціальних відносин і туризму. 2019. 24 жовтня. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/round_table_24_10_19.

28. Лисяк Л. В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: проблеми та перспективи. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка. 2017. Т. 25. Вип. 11(1). С. 23–30.

29. Матеріали Управління соціального захисту населення виконавчого комітету Нововолинської міської ради.

30. Мельничук Л. М. Державне управління соціальним розвитком регіонів. Монографія. Луцьк: Терен, 2018. 440 с.

31. Методичні рекомендації щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаних територіальних громад у сфері соціального захисту населення (наказ Мінсоцполітики від 19.01.2018 № 26).

32. Методичні рекомендації щодо впровадження інтегрованої системи соціального захисту (наказ Мінсоцполітики від 25.02.2019 № 282).

33. Методичні рекомендації щодо організації та забезпечення діяльності об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей (наказ Мінсоцполітики від 14.06.2018 № 890 із змінами, внесеними наказом від 18.07.2018 №1029а).

34. Новікова О. Ф., Логачова Л. М. Особливості фінансування соціальної інфраструктури в процесі бюджетної децентралізації. Економічний вісник Донбасу. 2017. № 1 (47). С. 4–12.

35. Павлюк А. П. Секторальна децентралізація в Україні: результати реформи та пріоритети розвитку. Стратегічні пріоритети. 2017. №3 (44). С.113-124.

36. Паспорт Гайворонської міської територіальної громади. URL: https://rada.info/upload/users_files/04055297/c3117681bea4b22a3ae1cb2cc7992404.pdf.

37. Плисенко Г. П. Практика вдосконалення системи соціальних послуг у форматі «прозорий офіс». Інфраструктура ринку. 2018. Випуск 19. С. 55-60.

38. Положення про Центр надання адміністративних послуг Нововолинської територіальної громади. Затверджене рішенням сесії міської ради від 23 грудня 2020 року № 2/53. URL: <https://nov-rada.gov.ua/tsnap/>.

39. Про добровільне об'єднання територіальних громад. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/157-19>.

40. Про місцеві державні адміністрації: Закон України № 586-XIV від 09.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

41. Про органи самоорганізації населення: Закон України № 2625-III від 11.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>.

42. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19> 21. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2019 р. № 966-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.

43. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України № 2558-III від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2558-III>.

44. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України № 3551-XII від 22.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12/ed20170305>.

45. Професійне становлення фахівця із соціальної роботи. URL: https://eukraina.com/publ/education/profesijne_stanovlennja_fakhivcja_iz_socialnoji_roboti/11-1-0-208.

46. Пустовой В. С. Історія централізації та децентралізації Української держави: правові аспекти. Актуальні проблеми держави і права. 2019. Вип. 60. С. 433–440.

47. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» ; за ред. С. Л. Шульц. Львів, 2018. 140 с.

48. Руженський М. М. Трансформація інститутів соціального захисту населення в транзитивній економіці. дис. на здобуття наукового ступеня д.е.н. К.: 2018 р. URL : https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF

49. Сахарук О. П. Підвищення ролі органів місцевого самоврядування в наданні соціальних послуг членам територіальної громади // Державне управління: теорія і практика. 2020. № 1. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12SOPCTG.pdf>.

50. Савельчук І. А. Підготовка соціальних працівників за сучасних умов: інноваційні тенденції URL: <http://eprints.zu.edu.ua/21947/1/22.pdf>.

51. Сергієнко Аліна. Державна підтримка добровільного об'єднання територіальних громад. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/6/32.pdf>.

52. Семигіна Т. Нове законодавство про соціальні послуги: що воно означає для територіальних громад? Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та

громадськості: Тези доповідей III щорічної Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: ВІ ЕН ЕЙ ПРЕС, 2019. С. 42-46.

53. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

54. Сирота І. М., Гудзь А. О. Принципи права соціального забезпечення в сучасних умовах. Держава та регіони. Серія: Право. 2019. № 4 (66). С.62-66.

55. Слосанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія / за наук.ред.д-ра пед. наук, проф. В. А. Поліщук. Тернопіль: ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018. 382 с.

56. Соціальна і гуманітарна політика: підручник /В. П. Трощинський, В. А. Скуратівський, М. В. Кравченко [та ін.]; за заг.ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського. Київ: НАДУ, 2018. 792 с.

57. Соціальна інфраструктура на шляхах реформування місцевого самоврядування: кол. моногр. / В. М. Новіков, Н. М. Деєва, А. Г. Гвелесіані. Київ-Варшава, 2018. 431 с.

58. Соціальний захист населення України : монографія / авт.кол. : І.Ф. Гнибіденко, М. В. Кравченко, О. Ф. Новікова та ін.; за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2019. 184 с

59. Соціальна робота в Україні : перші кроки / Під редакцією В. Полтавця. К. : Видавничий дім «КМ Academia», 2019. 236 с.

60. Соціальна робота: Хрестоматія. К.: ДЦССМ, 2018. 396 с.

61. Соціальний працівник та його професійна ідеологія
URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/sociology/12610/>.

62. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] К. : 2018. 129 с.

63. Упровадження децентралізації публічної влади в Україні: національний і міжнародний аспекти. Ужгород : ТІМРАНІ, 2018. 216 с.

64. Устинов С. О. Співвідношення термінів «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» в законодавстві України. Юридична наука і

практика. 2019. № 2. С. 90–95.

65. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб. / [авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.] ; за заг.ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського : у 2 ч. К. : НАДУ, 2019. Ч. 1. 456 с.

66. Цільова програма соціального захисту населення на 2016-2020 рр. Матеріали Нововолинської міської ради. <https://nov-rada.gov.ua/category/zhyteliu-mista/servisy/dostup-do-publichnoi-informatsii/>.

67. Чикаренко І. А. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад. Аспекти публічного управління 2018. Т. 6. № 10. С. 54–61.

68. Чорна М. Сутність права громадян на соціальний захист. Конституційне право. 2019. №4. С.151-156.

69. Шкільняк М. М., Васіна А. Ю., Мельник А. Ф., Монастирський Г. Л., Удосконалення механізмів публічного управління та адміністрування в контексті реалізації потенціалу децентралізації. Вісник економіки. 2021. № 2. С.193-199.

70. Шубна О. В., Денисова Ю. В., Санчич О. В., Марильова А. В. новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні. Економічний вісник. 2020. № 3(61). С.213-221.

71. Що таке соціальний паспорт і навіщо він потрібний. URL: <https://sss-ua.org/news/shho-take-soczialnyj-pasport-i-navishho-vin-potriben-gromadi/>.

72. Чим зумовлені функції місцевого самоврядування в сфері захисту прав дітей. URL: <https://auc.org.ua/novyna/chym-zumovleni-funkciyi-miscevogo-samovryaduvannya-v-sferi-zahystu-prav-ditey>.

73. Яворська В. В., Яковлева Ю. К. Сутність та особливості соціальної сфери. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45815/30-Ja>.

74. Ярошенко І. В., Семигуліна І. Б. Проблемні питання реалізації реформи децентралізації влади в Україні. Проблеми економіки. 2019. № 4. С. 177–187.

ДОДАТКИ

Додаток А

Огляд основних нормативно-правових документів процесу децентралізації прийнятих Верховною Радою України

Дата	Зміст та назва нормативно-правового документу
7 грудня 1990 р.	Верховною Радою України прийнято Закон України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування»
21 травня 1997 р.	Верховною Радою України прийнято Закон України «Про місцеве самоврядування»
15 липня 1997 р.	Верховною Радою України прийнято Закон України № 452/97-ВР, яким ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування»
21 червня 2012 р.	Верховна Рада України прийняла Закон України № 5003-VI «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законів України щодо проведення робіт із землеустрою, пов'язаних із встановленням і зміною меж сіл, селищ, міст, районів»
17 червня 2014 р.	Верховна Рада України прийняла Закон № 1508-VII «Про співробітництво територіальних громад»
28 грудня 2014 р.	Верховна Рада України прийняла Закон № 79-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин»
5 лютого 2015 р.	Верховна Рада України прийняла Закон № 156-VIII «Про засади державної регіональної політики»
9 квітня 2015 р.	Верховна Рада України прийняла Закон № 320-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та вдосконалення містобудівного законодавства»
4 червня 2015 р.	Верховна Рада України прийняла Постанову № 509-VIII «Про План законодавчого забезпечення реформ в Україні»
01 липня 2015 р.	Верховною Радою України зареєстровано Проект Закону № 2217а Суб'єкт права законодавчої ініціативи: Президент України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)»
14 липня 2015 р.	Верховна Рада України Прийняла Закон № 595-VIII «Про місцеві вибори»
26 листопада 2015 р.	Верховна Рада України прийняла Закон № 3490 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад»
25 грудня 2015 р.	Верховною Радою прийнято в цілому Закон № 3000 «Про Державний бюджет на 2016 рік»
8 вересня 2016 р.	Верховна Рада України прийняла Закон № 4386 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних зборів до місцевих бюджетів»
21 грудня 2016 р.	Верховна Рада України прийняла Закон № 1801-VIII «Про Державний бюджет України на 2017 рік»
9 лютого 2017 р.	Верховна Рада України прийняла Закон № 4742 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо статусу старости села, селища)»
9 лютого 2017 р.	Верховна Рада України прийняла Закон № 4772 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо добровільного приєднання територіальних громад)»
14 березня 2017 р.	Верховна Рада України прийняла Закон № 5520 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів»

Додаток Б

Складові системи соціального захисту населення

Додаток В

Система законодавчо-нормативних актів в сфері забезпечення соціального захисту населення

Види та напрями соціальної допомоги	Основні нормативно правові документи, що регулюють відносини в сфері надання та отримання соціальних послуг
Соціальні гарантії, пільги та допомоги	Закони України: "Про соціальні послуги", "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи", "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні", "Про соціальний захист дітей війни", "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні", "Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей", "Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні", "Про жертви нацистських переслідувань", "Про державну службу", "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", "Про пенсійне забезпечення", "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні", "Про зайнятість населення", "Про донорство крові та її компонентів", "Про соціальний захист дітей війни", "Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей", "Про державну допомогу сім'ям з дітьми", "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям", "Про протидію торгівлі людьми", "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування".
Соціальні послуги інвалідам: реабілітація, соціальне забезпечення та утримання	Закони України: "Про реабілітацію інвалідів в Україні", "Про основи соціально захищеності інвалідів в Україні", "Про гуманітарну допомогу". Постанови Кабінету Міністрів України (КМУ): "Про затвердження порядку надання інвалідам та дітям інвалідам реабілітаційних послуг", "Про надання інвалідам та дітям-інвалідам реабілітаційних послуг", "Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів"
Праця та зайнятість населення	Закони України: "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності", "Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати", "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)", "Про зайнятість населення" від 5 липня 2012 р. № 5067-VI, "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" "Про колективні договори і угоди", "Про соціальний діалог в Україні", "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності", "Про організації роботодавців, їх об'єднання права і гарантії їх діяльності". Положення про Державну інспекцію України з питань праці, затверджене Указом Президента України від 6 квітня 2011 р. № 386/2011 Постанови КМУ: "Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці" від 11 лютого 2015 р. № 96, "Про затвердження Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року"
Поселення до будинків інтернатів системи соціального захисту населення	Закони України: "Про психіатричну допомогу", "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту". Типове Положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів, геріатричний пансіонат, пансіонат для ветеранів війни і праці затверджене наказом Міністерства праці та соціальної політики України 29 грудня 2001 р. №549

Продовження таблиці 1.1

Соціальний захист бездомних громадян	Закон України "Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей" Постанова КМУ "Про затвердження основних напрямів запобігання бездомності до 2017 року" від 13 березня 2013 р. № 162
Забезпечення санаторно-курортним лікуванням пільгових категорій громадян	Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" Постанова КМУ "Деякі питання організації оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи від 27 березня 2013 р. № 261 Порядок забезпечення санаторно-курортними путівками деяких категорій громадян органами праці та соціального захисту населення, затверджений постановою КМУ від 22 лютого 2006 р. № 187 Порядок виплати грошової компенсації вартості санаторно-курортного лікування деяким категоріям громадян, затверджений постановою КМУ від 17 червня 2004 р. № 785
Житлові субсидії, пільги та компенсації	Постанови КМУ: "Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері <u>житловокомунального</u> обслуговування" від 6 серпня 2014 р. № 409., "Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування від 6 серпня 2014 р. № 409, "Про новий розмір витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива у разі надання житлової субсидії" від 27 липня 1998 р. № 1156 (зі змінами і доповненнями), "Про Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільги" від 29 січня 2003 р. № 117, "Про затвердження Порядку надання пільг окремим категоріям громадян з урахуванням середньомісячного сукупного доходу сім'ї" від 4 червня 2015 р. №389, "Про встановлення мінімальних норм забезпечення населення твердим паливом і скрапленим газом та граничних показників їх вартості для надання пільг і житлових субсидій за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам" від 23 квітня 2012 р. № 356, Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, затверджене постановою КМУ від 21 жовтня 1999 р. № 848 (зі змінами і доповненнями, "Про особливості надання житлових субсидій", Постанова КМУ від 25 березня 2020 р. № 247; "Деякі питання виплати державної соціальної допомоги", Постанова КМУ від 22 липня 2020 р. № 632.
Соціальний захист учасників АТО та сімей загиблих	Постанови КМУ: "Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення" від 20 серпня 2014 р. № 413, "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції" від 31 березня 2015 р. № 179, "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення житлом осіб, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції" від 17 червня 2015 р. № 407
Забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб	Закон України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" Постанови КМУ: "Про облік внутрішньо переміщених осіб" від 1 жовтня 2014 р. № 509, "Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг" від 1 жовтня 2014 р. № 505, "Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам" від 1 жовтня 2014 р. № 535, "Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам" від 8 червня 2016 р. № 365, "Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам" від 5 листопада 2014 р. № 637

Додаток Г

Реформування системи надання соціальних послуг в Україні згідно реформи децентралізації влади

Додаток Д

Напрями реформування системи надання соціальних послуг в Україні

Додаток Ж

ПАСПОРТ Гайворонської міської територіальної громади

ПАСПОРТ Гайворонської міської територіальної громади

I. Адміністративно-політична характеристика міської територіальної громади

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Дата утворення громади (рік) 2020			
Загальна площа території (км ²)	Кількість населення, осіб	Кількість виборців*	Кількість населених пунктів
439,95	24885	19552	17

ФІЗИКО-ГЕГРАФІЧНІ ВІДОМОСТІ ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ

№ п/п	Найменування територіальних громад і населених пунктів, що входять до їх складу, із зазначенням адміністративного статусу	Чисельність населення станом на 1 січня 2023 р.	Кількість виборців	Загальна площа території (км ²)	Відстань до адміністративного центру територіальної громади, км
1	м. Гайворон в т.ч	14419	11545	57,11	-
2	с. Садове				

3	с. Бандурове	1358	1056	75,14	11,5
4	с. Берестяги	399	291	25,47	13,5
5	с. Вікнина	640	500	33,52	17,5
6	с. Долинівка в т.ч	906	622	39,20	6,5
7	с. Переямпіль				
8	с. Казавчин в т.ч	1098	882	41,53	16
9	с. Бугове				
10	с. Мощене	572	434	23,30	9,5
11	с. Покровське	538	435	24,45	7,5
12	с. Солгутове	1225	1000	19,83	2
13	с. Соломія	404	313	12,88	5
14	с. Тополі	435	303	16,61	6,5
15	с. Хащувате в т.ч	1903	1451	32,47	7
16	с. Прогрес				
17	с. Червоне				
УСЬОГО		24885	19552	439,95	

КЕРІВНИЙ СКЛАД ГРОМАДИ

Посада	ПІБ	Дата народження	Номер телефону, (стаціонарний і мобільний)
Міський голова	Волуйко Роман Тарасович	25.01.1976	+380672352895 05254 50308
Секретар міської ради	Сікорський Володимир Степанович	30.08.1971	+380982834263
Перший заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради	Ковердяга Ігор Миколайович	17.05.1982	+380974720691
Заступник міського	Шгундер	12.06.1970	+380674772215

голови з питань діяльності виконавчих органів (ЖКГ)	Олександр Миколайович		
Заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів (соціальна сфера)	Пошенко Юлія Володимирівна	09.04.1971	+380969839065
Керуюча справами виконавчого комітету міської ради	Хмара Заряна Ельчівна	18.11.1992	+380969935298

ВІДОМОСТІ ПРО СТАРОСТИНСЬКІ ОКРУГИ ТА СТАРОСТ

Назва старостинського округу	Найменування населених пунктів	ПІБ старости, номер телефону, (стаціонарний і мобільний)
Бандурівський	с. Бандурове; с. Покровське	Опаленко Олександр Анатолійович тел:+380975956884
Моценський	с. Долинівка; с. Мощене; с. Тополі	Кармаліцький Сергій Антонович тел:+380974058646
Солгутівський	с. Солгутово; с. Соломія	Мельник Сергій Васильович тел:+380973136900
Хащуватський	с. Хащувате; с. Бугове; с. Казавчин	Манзюк Сергій Миколайович тел:+380673796190
Червоненський	с. Червоне; с. Берестяги с. Вікнена	Карашевич Володимир Віталійович тел:+380972374958

ВІДОМОСТІ ПРО ОРГАН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Поштова адреса ради	Номер телефону/факсу	Адреса електронної пошти ради	Чисельність апарату ради, осіб	
			Всього штатних одиниць	Кількість наявних працюючих
26300, Кіровоградська обл, Голованівський р-н, м. Гайворон, площа Героїв Майдану, 5	05254-50530	haivoron_miskrada@i.ua	87	81

СТРУКТУРА ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Назва структурного підрозділу	Кількість працюючих, осіб
Керівництво, старости	11
Відділ житлово-комунального господарства, транспорту та благоустрою	4
Відділ роботи з персоналом	3
Відділ діловодства та контролю	15
Відділ архітектури та містобудування	2
Відділ земельних відносин	8
Відділ бухгалтерського обліку	4
Відділ економічного розвитку та інвестицій	5
Відділ організаційної роботи, роботи з депутатським корпусом та зі зверненням громадян	3
Відділ надання адміністративних послуг	8
Відділ комунікативно-функціонального забезпечення	5
Юридичний відділ	4
Архівний відділ	3
Відділ господарського забезпечення	6
Фінансове управління (юридична особа)	6
Відділ освіти, молоді та спорту (юридична особа)	8
Відділ культури, туризму та культурної	4

спадщини (юридична особа)	
Служба у справах дітей (юридична особа)	3
Відділ соціального захисту, соціального забезпечення та охорони здоров'я (юридична особа)	5
Усього	107

НАЯВНІСТЬ ПРИМІЩЕНЬ ДЛЯ РОЗМІЩЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ, УСТАНОВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ПОВНОВАЖЕННЯ ЩОДО:

	Кількість
правоохоронної діяльності	4
реєстрації актів цивільного стану та майнових прав	1
пенсійного забезпечення	1
соціального захисту	2
пожежної безпеки	1
казначейського обслуговування	1

ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ЦЕНТРУ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

	Кількість
кількість працюючих	8
загальна кількість адміністративних послуг	304

КОМУНАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

	Кількість
загальна кількість комунальних підприємств	2
загальна кількість комунальних закладів	41

загальна кількість комунальних установ	4

ВІДОМОСТІ ПРО ДЕПУТАТІВ РАДИ

	<i>осіб</i>
Кількість депутатських мандатів, усього	26
Обрано депутатів	26
<i>з них:</i>	
Жінки	2
Самовисування	0
Висунуті політичними партіями	26
<i>з них:</i>	
<i>(перелік партій і кількість депутатів)</i>	
Батьківщина	4
Європейська солідарність	5
Позафракційні	4
Наш край	4
Слуга народу	5
Радикальна партія	4
За освітою:	
Вища	22
Незакінчена вища	
Середня-технічна	4
Середня-спеціальна	
Середня	
За віком:	
До 35 років	4
Від 35 до 60 років	19
Старше 60 років	3
За родом діяльності:	
Працівники промисловості, будівництва, транспорту, зв'язку	2
Працівники агропромислового комплексу	5
Працівники житлово-комунального господарства	1
Працівники охорони здоров'я	
Працівники освіти, культури	2
Працівники місцевих держадміністрацій	2
Пенсіонери	
Особи, що не працюють	
Інші	14

ВІДОМОСТІ ПРО ПОСТІЙНІ КОМІСІЇ РАДИ

Назва постійної комісії	Кількість депутатів, осіб	Прізвище, ім'я, по батькові голови
Постійна комісія міської ради з питань розвитку інфраструктури, благоустрою, будівництва, комунального господарства, підприємництва, торгівлі, побутового обслуговування населення та захисту прав споживачів	5	Томашевський Іван Михайлович
Постійна комісія міської ради з питань бюджету, фінансів, власності, економічного і соціального розвитку	5	Пойда Віталій Васильович
Постійна комісія міської ради з питань агропромислового комплексу, земельних ресурсів, екології та охорони навколишнього середовища	5	Перевознюк Марина Григорівна
Постійна комісія міської ради з питань прав людини, законності та правопорядку, гласності, взаємодії з громадськими формуваннями, регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності депутатів	5	Білодід Сергій Віталійович
Постійна комісія міської ради з питань освіти, культури, спорту, охорони здоров'я та соціального захисту населення	5	Запорожець Анатолій Захарович

ВІДОМОСТІ ПРО ФРАКЦІЇ ТА ДЕПУТАТСЬКІ ГРУПИ РАДИ

Назва депутатської фракції/групи	Кількість депутатів, осіб	Прізвище, ім'я, по батькові уповноваженого представника
ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ	5	Лабан В'ячеслав Васильович
Всеукраїнське об'єднання	4	Білодід Сергій Віталійович

"Батьківщина"		
Радикальна партія Олега Ляшка	4	Тімуш Роман Сергійович
Позафракційні	4	Думанський Володимир Свєтафійович

ВІДОМОСТІ ПРО СКЛАД ВИКОНАВЧОГО КОМПІТЕТУ

Прізвище, ім'я, по батькові	Посада та місце роботи
Волуйко Роман Тарасович	Міський голова
Сікорський Володимир Степанович	Секретар міської ради
Ковердяга Ігор Миколайович	Перший заступник міського голови
Пошенко Юлія Володимирівна	Заступник міського голови (соціальна сфера)
Штундер Олександр Миколайович	Заступник міського голови (ЖКГ)
Хмара Заряна Ельчнівна	Керуюча справами виконавчого комітету
Асауляк Наталія Володимирівна	Начальник фінансового управління Гайворонської міської ради
Соболенко Алла Анатоліївна	Начальник відділу культури, туризму та культурної спадщини
Вдовиченко Олена Михайлівна	Директор КЗ "Хашуватський ліцей"
Шаповал Олена Павлівна	Заступник начальника з благоустрою міста КП "Гайворонський комунальник", керівник ГО "Молодь за чисте майбутнє"
Бондар Наталія Євгенівна	Фізична особа підприємець
Решетник Ігор Іванович	Фізична особа підприємець
Радіонова Тетяна Володимирівна	Генеральний директор КНП "центр первинної медико-санітарної допомоги" Гайворонської міської ради
Опаленко Олександр Анатолійович	Староста Бандурівського старостинського округу
Мельник Сергій Васильович	Староста Солгугівського старостинського округу
Кармаліцький Сергій Антонович	Староста Мощенського старостинського округу

Манзюк Сергій Миколайович	Староста	Хашуватського	старостинського
Карашевич Володимир Віталійович	Староста	Червонянського	старостинського

II. Економічна характеристика територіальної громади

ВІДОМОСТІ ПРО ЗАГАЛЬНУ ХАРАКТЕРИСТИКУ ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ

№ з/п	Структура земель	Площа, га
	Усього земель	43994,5
	<i>у тому числі:</i>	
1.	землі сільськогосподарського призначення	37486,5
2.	землі житлової та громадської забудови	1196,174
3.	землі оздоровчого призначення	0
4.	землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	443,1
5.	землі рекреаційного призначення	13,6263
6.	землі історико-культурного призначення	0,6705
7.	землі лісгосподарського призначення	2650,9
8.	землі водного фонду	1323,6
9.	землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	618,4295

ДОХОДИ

Доходи міського бюджету за 2022 рік в цілому становлять 230660,2 тис. грн., з них:

- податки, збори та обов'язкові платежі, що надходять до загального фонду (57,0 % у структурі усіх надходжень) – виконання становить 131547,1 тис. грн. або 106,1% затвердженого плану (124000,0 тис. грн.), темп росту до надходжень минулого року (117333,4 тис. грн.) -112,1%;

- надходження до спеціального фонду (7,2% у структурі усіх надходжень) – виконання становить 16533,6 тис. грн. або 115,8% затверджених з урахуванням змін річних показників (14275,0 тис. грн), темп виконання 175,2%.

- міжбюджетні трансферти до загального фонду (35,8% у структурі усіх надходжень) – виконання становить 82579,5 тис. грн. або 99,6% затверджених річних показників (82892,1 тис. грн.), темп росту – 80,5% (на 19,5% менше).

**ОБСЯГ ВИДАТКІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ, ПО
ЗАГАЛЬНОМУ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ФОНДАХ, (тис. грн)**

Разом (загальний-214181,1; спеціальний-21884,9)	236066,0
- в тому числі :	214181,1
- на освіту	137488,9
- на державне управління	28686,1
- на охорону здоров'я	22463,7
- на соціальний захист	21025,8
- на культуру і мистецтво	9396,8
- на житлово-комунальне господарство, економічну діяльність	11946,3
- на фізичну культуру і спорт	2030,4
- інші видатки	3028,0

ПІДПРИЄМСТВА РОЗТАШОВАНІ НА ТЕРИТОРІЇ РАДИ:

Кількість підприємств та установ, од.	321		
<i>з них:</i>		Кількість підприємств-фізичних осіб	780
сільськогосподарських	121	Кількість підприємств-юридичних осіб	321
промислових	95	у тому числі кіль-сть фермерських	71

інших	105	господарств	
-------	-----	-------------	--

ВІДОМОСТІ ПРО НАЙБІЛЬШІ ПРОМИСЛОВІ ПІДПРИЄМСТВА:

Назва підприємства	Керівник	Телефон	Основний вид діяльності
ПАТ «Гайворонський спеціалізований кар'єр»	Бельський Василь Валерійович	+38 067 521-28-66	Гірнично добувна галузь
ТОВ «Сермін»	Сухоруков Ігор Володимирович	+30672871220	Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у..

ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА

1. Назва підприємства	ПАТ «Гайворонський спеціалізований кар'єр»
2. Форма власності	Недержавна власність
3. Адреса (юридична, поштова), телефон	26300 Кіровоградська область м. Гайворон пров. Кар'єрський, 2
4. Основний профіль діяльності	08.12 Розробка гравійних і піщаних кар'єрів, видобуток глини та каоліну
9. Встановлена потужність	700 тис.м3
10. Фактичний випуск продукції	470 тис.м3
13. Кількість працюючих	90
14. П.І.Б., керівника, тел.	Бельський Василь Валерійович +38 067 521-28-66
1. Назва підприємства	ТОВ «Сермін»
2. Форма власності	Недержавна власність
3. Адреса (юридична, поштова), телефон	25006, Кіровоградська обл., місто Кіровоград(п), вулиця ТИМІРЯЗЄВА, будинок 76.
4. Основний профіль діяльності	74.90 Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у..

5. Кількість працюючих	25
6. П.І.Б., керівника, тел.	Сухоруков Ігор Володимирович +30672871220

Кількість суб'єктів господарювання, основним видом діяльності яких є сільське господарство	<u>71</u> од.
--	---------------

ВІДОМОСТІ ПРО НАЙБІЛЬШІ АГРОФОРМУВАННЯ:

Назва підприємства	Основний вид діяльності
ТОВ "Тас Агро Пiдень"	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.
ТОВ "Долинівка"	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.
ПСП "Урожай"	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.
ФГ "Лан"	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.
ПСП "Нива"	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.
ФГ "Ятрань"	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

ТОРГІВЛЯ, ПОБУТОВЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ

магазинів	129
закладів побутового обслуговування	27
підприємств громадського харчування	8

ВЕЛИКІ МАГАЗИНИ

№ з/п	Назва	Адреса	Керівник (П.І.П., тел.)	Площа (м2)	Кількість персонал
-------	-------	--------	-------------------------	------------	--------------------

					У
1	Маркет "АТБ"	Гайворон, Героїв Майдану пл., 1/18	Піліпшин Олександр Петрович	1200	46
2	Маркет «Файно маркет»	Гайворон, вул В. Стуса, 29	Маршук Світлана Степанівна	1000	35
3	Магазин електроніки «VOLTE»	Гайворон, вул В. Стуса, 29	Громовий Максим Олександров ич	3000	23
4	Магазин "Люкс- Маркет"	Гайворон, вул В. Стуса, 3	Стахов Юрій Анатолійови ч	900	10

РІНКИ

№ з/п	Назва	Адреса	Керівник (П.І. Б., тел., стаж перебування на посаді)	Пло ща (м ²)	Кіл-ть торгових місць
1	Приватне підприємство ринок м. Гайворон	Гайворон, Василя стуса 27	Марченко Валентина Павлівна	1309 8	550

МІСЦЯ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ

№ п / п	Назва	Адреса	Керівник (П.І. Б., тел. сл., дом, стаж перебування на посаді)	Форма власності	Площ а (м ²)	Кіл- ть місць
1.	Ресторан "Корона"	м. Гайворон вул. Ніни Богач	Перевознюк Марина Григорівна 4 роки	Приватна	300	120
2.	Ресторан "Нептун"	м. Гайворон вул.Пляжна (Жовтнева),61а	Перевознюк Марина Григорівна 4 роки	Приватна	160	50
3.	Кафе "Моллі"	м. Гайворон, вул В. Стуса, 29	Стицюк Артем Володимирович	Приватна	70	40

4.	Кафе "Паб"	м. Гайворон, вул В. Стуса,	Перевознюк Марина Григорівна 4 роки	Приватна	60	20
5.	Ресторан "Рандеву"	м. Гайворон вул. Заводська 1 Б	Ратушняк Інна Ігорівна	Приватна	220	100

III. Соціальна характеристика територіальної громади.

ВІДОМОСТІ ПРО НАСЕЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Усього населення:	
з них: дітей дошкільного віку	644
дітей шкільного віку	2485
пенсіонерів	8919
працездатних громадян	14253
міграція населення: зарєєструвалось ВПО	5249
залишились проживати	2859
Усього безробітних	160

ВІДОМОСТІ ПРО ОСВІТУ (станом на 01.09. 2022)

Усього навчальних закладів	20	Усього кількість дітей (учнів), осіб:	2278
<i>з них:</i>		<i>з них:</i>	
заклади загальної середньої освіти	5	кількість учнів 10-11 класів	113
заклади дошкільної освіти	10	кількість учнів 1-4 класів	952
позашкільних навчальних закладів	2	у дошкільних навчальних закладах	542
спеціальних закладів	0	у закладах позашкільної освіти	814
Комунальний заклад "Гайворонський міжшкільний ресурсний центр" Гайворонської	1	у спеціальних закладах	0

міської ради Кіровоградської області			
Комунальний заклад «Інклюзивно-ресурсний центр» Гайворонської міської ради	1		35
Комунальна установа "Гайворонський центр професійного розвитку педагогічних працівників "Гайворонської міської ради	1		337
Комунальна установа "Центр фінансового та господарського обслуговування закладів освіти" Гайворонської міської ради	1		18
професійної (професійно- технічної) освіти	2	у закладах професійної (професійно- технічної) освіти	804
Усього працюючих вчителів:	320		

СЕРЕДНЬО-ТЕХНІЧНІ ТА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІ УЧИЛИЩА

№ п/ п	Назва	Адреса	Керівник (П.І. Б., тел. стаж перебування на посаді)	Кіл- ть студ ентів	Кіл-ть викла да- цьког о склад у	Кіл-ть техніч ного персо налу	Фор ма влас ності
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Гайворонський політехнічний коледж	26300, Кіровоградська обл., Гайворон, вулиця Свободи, будинок 94	Сінета Тетяна Володимирівна Стаж 8 років Тел: 0985334350	427	62	41	держ авна
2.	Гайворонський технічний училище	Кіровоградська	Москаленко	377	42	43	держ

	професійний аграрний ліцей	Гайворон, вул. Заводська, 14,	Стаж 2 роки Тел: 0963354013				
	Усього:	2		804	104	84	

ЗАКЛАДИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (опорні заклади, філії)

№ з/п	Назва	Адреса	Керівник (П.І. Б., тел. стаж перебування на посаді)	Кількість учнів		Кількість вчителів	Кількість технічного персоналу
				факт	розрах		
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Бандурівський ліцей Гайворонської міської ради Кіровоградської області	с. Бандурове вул. Ватутіна,3	Бобко Алла Миколаївна тел. 097-087-91-06 2рік 6 міс	168	181,5	22	18
2	Комунальний заклад "Гайворонський ліцей №1" Гайворонської міської ради Кіровоградської області	м. Гайворон, вул. Центральна,8 2	Грабова Зоя Петрівна Тел. 067-772-33-94 2роки 7 міс	548	379,5	45	26
	Долинівська філія комунального закладу «Гайворонський ліцей №1» Гайворонської міської ради Кіровоградської області	с. Долинівка вул.Миру,1	Т.в.о. Грушкевич Вікторія Олександрівна Тел. 0934848281 5міс.	77	148,5	15	8
3	Комунальний заклад	м. Гайворон,	Поліщук Валентина	496	363	47	21

	"Гайворонський ліцей №2" Гайворонської міської ради	вул. Небесної Сотні,39	Павлівна Тел. 096-771- 00-59 4роки,5 міс				
	Гайворонська філія №1 філія комунального закладу «Гайворонський ліцей №2» Гайворонської міської ради Кіровоградської області	м. Гайворон вул. Фестивальна, 2	В.о. Блашків Галина Василівна Тел. 068-063- 70-98 10 міс	261	214,5	24	13
	Гайворонська філія №2 філія комунального закладу «Гайворонський ліцей №2» Гайворонської міської ради Кіровоградської області	м. Гайворон вул. Шкільна,11	Давимока Оксана Василівна Тел. 067-832- 87-13 4роки 5 міс	125	148,5	17	10
4	Комунальний заклад "Хашуватський ліцей" Гайворонської міської ради Кіровоградської області	с. Хашувате, пров. Солгутовськ ого,1	Вдовиченко Олена Михайлівна Тел.097-391- 12-55 4роки 5 міс.	267	247,5	32	23
	Казавчинська філія комунального закладу «Хашуватський	с. Казавчин, вул. Шкільна, 18	Закордонець Ольга Петрівна Тел. 097-887- 23-61	61	148,5	16	10

	ліцей» Гайворонської міської ради Кіровоградської області		4роки 5 міс.				
	Вікнинська філія комунального закладу «Хашуватський ліцей» Гайворонської міської ради	с. Вікнина, вул. Шкільна, 2	Криворучко Тетяна Михайлівна Тел. 096-471- 43-37 4 міс	59	148,5	14	9
	Червоненська філія комунального закладу «Хашуватський ліцей» Гайворонської міської ради Кіровоградської області (має у своєму складі дошкільний підрозділ)	с. Червоне, вул. Центральна, 9	Розумець Олена Степанівна Тел.096-540- 42-15 4 роки 5 міс	Шкільний підрозділ			
87				148,5	13	14	
Дошкільний підрозділ							
				12		2	3
5	Солгутівський ліцей Гайворонської міської ради Кіровоградської області	с. Солгутове вул. Центральна, 8	Захаренко Микола Сергійович 067-406-30- 41 3 роки 5 міс.	129	181,5	19	16
6	Комунальний заклад "Гайворонський міжшкільний ресурсний центр" Гайворонської міської ради Кіровоградської області.	М. Гайворон Вул. Центральна,7 8	Настенко Вікторія Станіславівн а 0680058909 2 міс.	769		5	10

Всього				2278	2310	271	181

ЗАКЛАДИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ							
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Комунальний заклад "Гайворонський Центр дитячої та юнацької творчості" Гайворонської міської ради Кіровоградської області	Кіровоградська область, м.Гайворон пров. Вокзальний, 14Б	Глізнуца Олена Іванівна (тел 097-772-56-03) 1 р.1 м.	589		17	1
2	Комунальний заклад "Гайворонська дитячо-юнацька спортивна школа" Гайворонської міської ради	Кіровоградська область, м. Гайворон пров.Локомотивний, 10	Дятленко Олександр Олександрович Тел. 068 981 59 44 10 місяців	225		7	3
3	Комунальний заклад "Гайворонська школа мистецтв" Гайворонської міської ради Кіровоградської області	Кіровоградська область, м. Гайворон пров. Вокзальний	Караван Юрій Михайлович тел. 0672820043 21р	153	260	15	6

№ п/п	Назва	Адреса	Керівник (П.І.Б., тел., стаж перебування на посаді)	Кількість дітей	Кількість вихователів,	Кількість технічного
1	2	3	4	5	6	7
1	Гайворонський заклад дошкільної освіти №3 "Калинка" Гайворонської міської ради Кіровоградської області	26300 Гайворон пров. Привокзальний ,16/2	Помагайбіс Світлана Василівна (тел.0966713053) Стаж-31 р.10м.	119	14	22
2	Гайворонський заклад дошкільної освіти №4 "Малютко" Гайворонської міської ради Кіровоградської області	26300 Гайворон вул.Н.Богач, 82	Запорошук Наталія Анатоліївна (068-996-20-12) Стаж- 13 р.3 м.	46	7	19
3	Гайворонський заклад дошкільної освіти №5 "Дзвіночок" Гайворонської міської ради Кіровоградської області	26300 Гайворон вул.Свободи,92	Латуша Наталія Петрівна (тел.096-489-79-24) стаж-6р.5м.	120	10	22
4	Гайворонський заклад дошкільної освіти №6 "Веселка" Гайворонської міської ради Кіровоградської області	26300 Гайворон вул.Великого Кобзаря,6	Свербиус Тетяна Володимирівна (тел.068-005-88-84) стаж-12р. 5 міс.	91	13	19
5	Вікинський заклад	26310 Голованівський	Козак Олена Олександрівна	11	3	5

	дошкільної освіти "Ромашка" Гайворонської міської ради	район с.Вікнино	(тел.097-450-46-06) стаж-5р. 9 м			
6	Бандурівський заклад дошкільної освіти Гайворонської міської ради Кіровоградсько І області	26325 Голованівський район с.Бандурове вул.Куйбишева ,32	Лозова Вікторія Володимирівна (тел.068-09-08-994) стаж-19р.6 м.	30	5	10
7	Долиннівський заклад дошкільної освіти Гайворонської міської ради Кіровоградсько І області	26313 Голованівський район с.Долинівка вул.Незалежно сті, 87	Мещерякова Вікторія Вілінівна (тел.098-991-48-63) стаж-10 р.6 м.	25	2	6
8	Казавчинський заклад дошкільної освіти"Сонечко " Гайворонської міської ради Кіровоградсько І області	26322 Голованівський район с.Казавчин вул.Шкільна, 20	Гришина Оксана Іванівна (098-232-21-68) стаж-18р.	15	2	5
9	Солгутівський заклад дошкільної освіти "Пролісок" Гайворонської міської ради Кіровоградсько І області	26320 Голованівський район с.Солгутово вул.Центральна , 16	Богачук Євгенія Миколаївна (тел.097-245-76-93) стаж-2р.6 м.	24	2	7
10	Хашуватський заклад дошкільної освіти Гайворонської міської ради	26331 Голованівський район с.Хашувате вул.Небесної Сотні 4	Бабійчук Надія Михайлівна (тел.098-077-43-48) стаж-24 р.5 міс.	49	6	10

	Кіровоградсько ї області					
11	Покровська філія Бандурівського закладу дошкільної освіти Гайворонської міської ради Кіровоградсько ї області	26324 Голованівський район с. Покровське, вул. Центральна 74	Лозова Вікторія Володимирівна (тел.068-09-08- 994) стаж-19р.6 м.	13	2	4
12	Берестягівська філія Вікненського закладу дошкільної освіти Гайворонської міської ради Кіровоградсько ї області	26311 Голованівськи й район с. Берестяги, вул. Центральна 100/2	Козак Олена Олександрівна (тел.097-450-46- 06) стаж-5р. 9 м	13	2	4
	Всього			530	64	125

УСТАНОВИ ОСВІТИ

№ п/ п	Назва	Адреса	Керівник (П.І.Б., тел., стаж перебування на посаді)	Кіл-ть дітей пед.пра цівни ків заклад ів освіти , які обслуг овує устано ва	Кіл-ть викладачів, вихователів, <small>тис. осіб</small>	Кіл-ть технічного та іншого персоналу
1	2	3	4	5	6	7
1	Комунальний	26300	Чепельська	35	4	2

	заклад «Інклюзивно-ресурсний центр» Гайворонської міської ради	М. Гайворон Вул. Великого Кобзаря, 1/18 096-83-25-833	Лариса Валеріївна 2 роки			
2	Комунальна установа "Гайворонський центр професійного розвитку педагогічних працівників" Гайворонської міської ради	26300 м. Гайворон, вул. Свободи 1/9 068-53-33-714	Касьяненко Вікторія Олександрівна, 2,5 роки	337	4	2
3	Комунальна установа "Центр фінансового та господарського обслуговування закладів освіти" Гайворонської міської ради	26300 м. Гайворон, вул. Свободи 1/9 096-627-19-22	Толчина Наталія Володимирівна, 1 рік 5-ліцеїв 10-ЗДО 2-ПОЗ 1-МРЦ	18	20	

КОНТИНГЕНТ ОРГАНІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

№ п/п	Міські, селищні, сільські ради та населенні пункти в них	Усього населення	У тому числі			
			Пенсіонери	Інваліди ВВВ	Учасники бойових дій	Чорнобильці
1	2	3	4	5	6	7
1.	Гайворонська ОТГ	24885	8919	2	298	118
1.1	м.Гайворон	14424	5232	1	134	70
1.2	с.Бандурове	1444	534	-	11	5
1.3	с.Покровське	592	247	-	14	4
1.4	с.Долинівка	916	311	1	19	5
1.5	с.Мощене	592	346	-	15	3
1.6	с.Тополі	452				

1.7	с.Солгутово	1253	450	-	15	4
1.8	с.Соломія	409	122	-	13	1
1.9	с.Хашувате	1963	667	-	21	16
1.10	с.Бугове	281	110	-	2	-
1.11	с.Казавчин	872	321	-	3	5
1.12	с.Червоне	1038	308	-	28	2
1.13	с.Берестяги	401	140	-	12	1
1.14	с. Вікнено	248	131	-	11	2

Відомості про охорону здоров'я та соціальні заклади

Усього закладів	31	Усього медичного персоналу, чол.	
з них:		з них:	
Комунальне некомерційне підприємство "Центральна міська лікарня" Гайворонської міської ради	1	Усього лікарів (за штатним розписом) по всіх закладах	70
Комунальне некомерційне підприємство "Центр первинної медико-санітарної допомоги" Гайворонської міської ради	1	Наявних вакансій	6
Комунальний заклад "Гайворонська міська стоматологічна поліклініка" Гайворонської міської ради	1	Усього середнього медичного персоналу	260
Гайворонська амбулаторія загальної практики – сімейної медицини Хашуватська амбулаторія загальної практики – сімейної медицини Червоненська амбулаторія загальної практики – сімейної медицини	3	Наявних вакансій	0
Фельдшерсько-акушерські пункти:	11	Наявність спецтранспорту: з них	16

с. Бандурове	с.	КНП "ЦМЛ" Гайворонської міської ради КНП "Центр первинної медико-санітарної допомоги" Гайворонської міської ради Пункт бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги м. Гайворон та с. Хашувате комунального некомерційного підприємства "Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф у Кіровоградській області Кіровоградської обласної ради"	4
Покровське			
с. Берестяги	с.		6
Мощене			
с. Бугове	с.		6
Солгутове			
с. Вікнина	с. Соломія		
с. Долинівка	с. Тополі		
с. Казавчин			
Геріатричний заклад: стаціонарного відділення Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Гайворонської міської ради		1	
Пункт бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги м. Гайворон та с. Хашувате комунального некомерційного підприємства "Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф у Кіровоградській області Кіровоградської обласної ради"		2	
Аптеки		11	

Відділ культури, туризму та культурної спадщини Гайворонської міської ради здійснює оперативне управління таким закладам культури

Комунальний заклад «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради, філій:

Гайворонський міський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;

- Долинівський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;

- Червоненський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;
- Вікнинський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;
- Берестягівський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;
- Мощенський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;
- Хашуватський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;
- Казавчинський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;
- Бандурівський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;
- Покровський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;
- Соломіївський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;
- Солгутівський клуб-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради;
- Тополівський клуб-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради.

ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ

№ з/п	Назва	Адреса	Керівник (П.І.Б., тел. стаж перебування на посаді)	Кількість місць	Кількість персоналу
1	2	3	4	5	6
1.	Комунальний заклад «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26300, м. Гайворон вул. В. Стуса, 17	Загарій Сергій Якович 0671258809 19 років	720	20
	у тому числі філії				
	Гайворонський міський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр	26301, м. Гайворон пров. Клубний, 2	Довгошея Інна Сергіївна 0968032366 2 роки	350	1

	культури і дозвілля» Гайворонської міської ради				
	Бандурівський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26325, с. Бандурове вул. Вагута, 7	Воронков Олег Олексійович 0979518274 до року	500	2
	Берестягівський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26311, с. Берестяги вул. Центральна, 72	Сулейманова Галина Анатоліївна 0986214561 6 роки	550	1
	Вікнинський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26310, с. Вікнина вул. Центральна, 2	Натолочна Світлана Антонівна 0980982436 4 роки	500	1
	Долинівський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26313, с. Долинівка вул. Миру, 2	Козій Юлія Володимерівна 0986557549 7 років	350	1
	Казавчинський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр	26322, с. Казавчин вул. Шкільна, 2	Яровенко Василь Петрович 0675848374 7 років	460	1

	культури і дозвілля» Гайворонської міської ради				
	Покровський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26324, с. Покровське вул. Центральна, 70	Дейнега Парасковія Григорівна 0976703483 7 років	150	1
	Мощенський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26314, с. Мощене вул. В. Стуса, 22	Мальованій Валерій Вікторович 0680628836 11 років	460	1
	Соломійвський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26321, с. Соломія вул. Шкільна, 4	Шматківська Олена Олегівна 0979660567 3 роки	150	1
	Хащуватський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26331, с. Хащувате вул. Небесної Сотні, 48	Серебринська Наталя Павлівна 0685184404 новопризначена	600	1
	Червоненський Будинок культури-філія комунального закладу «Центр	26312, с. Червоне вул. Центральна, 13	Охота Наталія Юрійвна 0989081795 6 років	542	1

	культури і дозвілля» Гайворонської міської ради				
	Солгутівський клуб-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26320, с. Солгутове вул. Центральна, 16	Мельник Людмила Андріївна 0974053339 5 років	20	1
	Тополівський клуб-філія комунального закладу «Центр культури і дозвілля» Гайворонської міської ради	26315, с. Тополі вул. Шкільна, 23	Малюта Ірина Анатоліївна 0983467113 15 років	350	1
	Усього:			5702	34

Комунальний заклад «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської ради, філії:

1. Гайворонська бібліотека для дітей філія №1;
2. Бандурівська бібліотека-філія №2;
3. Берестягівська бібліотека-філія №3;
4. Бугівська бібліотека-клуб №4;
5. Вікнинська бібліотека-філія №5;
6. Гайворонська бібліотека-філія №6;
7. Долинівська бібліотека-філія №7;
8. Казавчинська бібліотека-філія №8;
9. Мощенська бібліотека-філія №9;
10. Покровська бібліотека-філія №10;
11. Солгутівська бібліотека-філія №11;
12. Соломівська бібліотека-філія №12;
13. Тополівська бібліотека-філія №13;
14. Хащуватська бібліотека-філія №14;
15. Червоненька бібліотека-філія №15.

БІБЛІОТЕЧНІ ЗАКЛАДИ

№	Назва	Адреса	Керівник	Книжк	Кіл-	Кіл-ть	Кількіс
---	-------	--------	----------	-------	------	--------	---------

з/п			(П.І. Б., тел. сл., дом, стаж перебування на посаді)	ови, музейний фонд	ть місць читал. залу	персоналу	ть читачів (осіб)
1	2	3	4	5	6	7	8
	Бібліотеки						
1	Комунальний заклад «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської ради	м. Гайворон, вул. Василя Стуса, 17	Рейниш Вікторія Михайлівна 25 років 0507316261	45710	60	7,5	2624
	у тому числі філії						
	Гайворонська бібліотека для дітей філія № 1 комунального закладу «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської ради	м. Гайворон, пров. Вокзальний, 3	Загарій Наталія Алімівна 2 роки, 0984972789	33611	32	3	1348
	Бандурівська бібліотека-філія № 2 комунального закладу «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської	26325, с. Бандурове вул. Вагутіна, 7	Маліновська Галина Іванівна 28 років 0986382847	11345	12	0,5	451

ради							
Берестягівська бібліотека-філія № 3 комунального закладу «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської ради	26311, с. Берестяги вул. Центральна, 72	Пустовіт Валентина Василівна 8 років 0978715139	8238	20	0,5	258	
Бугівська бібліотека-клуб філія № 4 комунального закладу «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської ради	26323, с. Бугове вул. І. Курченка, 61	Куб'як Євдокія Іванівна 38 років 0678875712	6623	8	0,5	212	
Вікнинська бібліотека-філія № 5 комунального закладу «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської ради	26310, с. Вікнина вул. Центральна, 2	Лисянська Олена Вікторівна 8 років 0987283057	10969	12	0,5	258	
Гайворонська бібліотека-	26301, м. Гайворон	Андрушко Оксана	16158	14	0,5	288	

філія № 6 комунального закладу «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської ради	пров. Клубний, 1	Миколаївна 6 років 0988312818				
Долинівська бібліотека-філія № 7 комунального закладу «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської ради	26313, с. Долинівка вул. Миру, 2	Нарадова Наталія Леонтівна 9 років 0977075991	13317	16	0,5	423
Казавчинська бібліотека-філія № 8 комунального закладу «Гайворонська міська публічна бібліотека» Гайворонської міської ради	26322, с. Казавчин вул. Шкільна, 2	Крушинська Тетяна Василівна 2 роки 0984640054	15586	20	0,5	284
Моценська бібліотека-філія № 9 комунального закладу «Гайворонська міська публічна	26314, с. Моцене вул. В. Стуса, 22	Муржак Ольга Павлівна 1 роки 0507783272	9772	28	0,5	263

бібліотека» Гайворонськ ої міської ради							
Покровська бібліотека- філія № 10 комунальног о закладу «Гайворонсь ка міська публічна бібліотека» Гайворонськ ої міської ради	26324, с. Покровське вул. Центральна , 78	Шаповал Вікторія Петрівна 11 років 0991101096	10454	10	0,5	260	
Солгутівська бібліотека- філія № 11 комунальног о закладу «Гайворонсь ка міська публічна бібліотека» Гайворонськ ої міської ради	23620, с. Солгутове вул. Центральна , 16	Комайгоро дська Таміла Володимир івна 10 років 0968242767	9640	6	0,5	465	
Соломійвська бібліотека- філія № 12 комунальног о закладу «Гайворонсь ка міська публічна бібліотека» Гайворонськ ої міської ради	26321, с. Соломія вул. Шкільна, 4а	Комайгоро дська Таміла Володимир івна 10 років 0968242767	8878	12	0,25	132	

**Комунальний заклад «Гайворонський краєзнавчий музей»
Гайворонської міської ради, філії:**

Музей історії села Червоне – філія № 1 комунального закладу
«Гайворонський краєзнавчий музей» Гайворонської міської ради;

Музей історії 5-ї гвардійської танкової армії с. Хашувате – філія № 2
комунального закладу «Гайворонський краєзнавчий музей» Гайворонської
міської ради.

МУЗЕЙНІ ЗАКЛАДИ

№ з/п	Назва	Адреса	Керівник (П.І. Б., тел. сл., дом, стаж перебування на посаді)	музейний фонд	Кіл-ть персоналу	Кількість відвідувачів (осіб)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Комунальний заклад «Гайворонський краєзнавчий музей» Гайворонської міської ради	м. Гайворон, вул. Василя Стуса, 17	Хлевнюк Ольга Яківна 17 р. 0982562428	4100	4	2000
	Виставка творів самодіяльного художника Г.Г. Пилипишина	м. Гайворон, вул. Василя Стуса, 17				

УСТАНОВИ ЯКІ ОБСЛУГОВУЮТЬ ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ

№ з/п	Назва	Адреса	Керівник (П.І. Б., тел. сл., дом,			Кіл-ть персо
-------	-------	--------	-----------------------------------	--	--	--------------

			стаж перебування на посаді)			налу
1	2	3	4	5	6	7
1.	Комунальна установа «Центр фінансового та господарського обслуговування закладів культури» Гайворонської міської ради	м. Гайворон, вул. Василя Стуса, 17	Тичко Валентина Сидорівна 1 рік 0671137251			5,0

ОБ'ЄКТИ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

Назва	Короткий опис
Гайворонська вузькоколійка та залізний міст	Гордістю Гайворонської вузькоколійки є раритетний діючий паровоз Гр-280, який можна замовити для екскурсії. Маршрут якого йде на захід міста через залізничний міст над р. Південний Буг. Саме цей міст було зруйновано під час Другої світової війни та відновлено у 1945 році. Тут знімали кадри з фільмів: «Дев'ять життів Нестора Махно», «Жизнь и приключения Мишки Япончика, или Однажды в Одессе», «Повадирь, або квіти мають очі», "1941".
Паровоз МТ-280	Паровоз був встановлений на постамент на площі Заводській. Його можна назвати візитівкою Гайворона. Він символізує багаторічну працю наших залізничників. Паровоз є рідкісним експонатом і єдиним в Україні! А виготовлений він був у 1895 році на фабриці Святого Леонарда на замовлення Естонського залізничного департаменту.
Вузькоколійні розкидачі	Два снігорозкидачі для вузькоколійки, які виготовлено в середині ХХ ст.
Водонапірні башти	Дві водонапірні башти для заливу води у паровози споруджені у 1897 р. на станції Гайворон.
Залізничний квартал	На що обов'язково потрібно звернути увагу в Гайвороні – це гранітний квартал залізничників. Будинки цього кварталу дуже схожі на середньовічні замки, хоча почали будуватися у

	1933 році. Для будівництва використовували граніт, добутий на місцевому кар'єрі.
Гайворонський спецкар'єр (м. Гайворон)	<p>Гірниче підприємство, як правило, започатковується конкретним родовищем корисних копалин. Родовище мігматитів почало розроблятися промисловим способом у 1938 році.</p> <p>У перші роки становлення підприємства, а по суті до початку Другої світової війни, домінувала виключно важка ручна праця бутоломів з використанням ломів, молотів, гемерів, кирок, лопат.</p> <p>Продукція з кар'єру йшла на будівельні майданчики не тільки України, але і за її межі. Гайворонський граніт можна побачити на станціях метро у м. Москва. На будівництві доріг Євросоюзу.</p> <p>Для тих хто відвідає Гайворонський спецкар'єр буде цікаво побачити пам'ятник бутолому, який зробили місцеві майстри з каменю і металу. Першу дробилку для дроблення магматитів.</p>
Пам'ятний знак трудової слави «Трактор Універсал-2»	<p>Універсал випускався на Ленінградському заводі «Красний Путіловець» у 1934-1940рр. і на Володимирському тракторному заводі у 1944-1955 р.р., перший радянський трактор, що експортувався до інших країн.</p> <p>Пам'ятний знак встановлено на подвір'ї Гайворонського аграрного ліцею і символізує технічне переоснащення, механізацію сільського господарства.</p>
Пам'ятник Т. Г. Шевченку	<p>Пам'ятник українському поету, художнику, етнографу, громадському діячу, революціонеру-демократу Т. Г. Шевченку встановлений на постаменті з полірованого червоного граніту 9 березня 2004 року перед районним Будинком культури, поряд з однойменною площею міста Гайворон. Автором проекту є запорізький скульптор Г. Логінов.</p>
Бронзове погруддя Василю Стусу	<p>Бронзове погруддя Василю Стусу поету-демократу, Герою України, лауреату Державної премії ім. Т. Г.Шевченка, який у 1959 році вчителював у с. Таужне, виготовлено скульптором С. Й. Костюком і відкрите 25 вересня 2011 року.</p>

Хрестовоздви-женська церква (с. Солгутове)	Храм зведений у 1868 році на честь Різдва Христового. Кошти на це надали парафіяни і місцевий священник Драшинський.
Південний Буг	Береги ріки утворюють мальовничі скелі, каньйони, долини, що дуже приваблює любителів кемпінгу та рафтингу. В селищі Соломія розташована пам'ятка архітектури, кам'яний млин XIX століття.
Гайворонська ГЕС	ГЕС і міст який сполучає м. Гайворон з с. Солгутове, було збудовано на р. Південний Буг у 1964 р.
Млин Дистеля (м. Гайворон)	У 1868 році прусський підданий Вільгельм Дистель придбав землю у Алозія Чарновського біля річки П. Буг на якій збудував греблю і дерев'яний млин. Але у 1903 році сталася пожежа і він згорів. Того ж року було організовано акціонерне товариство «Дистелівських вальцових і разових водяних млинів» і збудовано кам'яний млин. У 1909 році на млині встановили дві турбіни потужністю 150 кінських сил. З 1904 по 1914 р.р. борошно з цього млина відправлялось і до царського двору в м. Петербург. Він зазнав реконструкції у 1964 році.
"Іванкова криниця"	Гідрологічна пам'ятка "Іванкова криниця". Розташоване цілюще джерело, на північно-західній околиці с. Котовки (Покровське). Тут збудовано каплицю і бювет. За хімічним складом вода з джерела містить солі натрію, калію, кальцію, магнію. Джерело освячене Єпископом Кіровоградським та Олександрійським Пантелеймоном і віднесено до паломницьких місць Кіровоградської єпархії.
Стадіон «Прибужець»	Стадіон «Прибужець» раніше – «Локомотив» - займає особливе місце в Гайвороні, куди приходять діти і дорослі займатись у різноманітних секціях та проводити дозвілля. Стадіон є одним із найкращих у Кіровоградській області. Кожен мешканець Гайворона знає, що у Гайвороні в 1978 р. проходив чемпіонат з городкового спорту серед профспілок залізниць колишнього Радянського Союзу. Враховуючи рівень розвитку спорту, що корти одні з найкращих в країні з 24-30 червня 2017 р. у Гайвороні проходив

	чемпіонат України з городкового спорту.
КЗ «Гайворонський краєзнавчий музей» Гайворонської міської ради	Гайворонський краєзнавчий музей, загальна площа якого складає 320 м2, знаходиться в приміщенні ЗКЗ «Центр культури і дозвілля». Одну із кімнат займає художньо-меморіальна зала Миколи Федоровича Жидельова – професійного художника-графіка.
Сквер Перемоги м. Гайворон	Міський сквер Перемоги до 1995 року називався парком відпочинку ім. Леніна. У центрі – скульптурна композиція „Батьківщина-мати”. Цей пам’ятний знак полеглим землякам у роки Другої світової війни було урочисто відкрито до 50-річчя визволення Гайворона від німецько-фашистських загарбників. Автор пам’ятника – скульптор І. Д. Дідур, уродженець села Таужного. Поряд перепоховано близько 150-и радянських воїнів, офіцерів, партизан, підпільників, комсомольців. У сквері також є пам’ятні знаки доблесним воїнам 4-ої гвардійської і 5-ої гвардійської танкових армій 2-го Українського фронту, воїнам-інтернаціоналістам, пам’ятник ліквідаторам аварії на ЧАЕС, пам’ятник гайворонцям – захисникам Вітчизни. Рішенням 40-ї сесії 5-го скликання міської ради від 14 травня 2011 року земельна ділянка у сквері Перемоги розмежована на дві частини. Території навколо військового цвинтаря надано статус „меморіальний”. Інша частина, на якій розміщено дитячий майданчик, міні-водоспад, фонтан, тепер називається «зеленою зоною».
Музей історії 5-ї Гвардійської танкової армії с. Хашувате	Народний музей історії 5-ї Гвардійської танкової армії засновано у 1975 року, звання «народний» отримав у 1992 році. Він знаходиться у приміщенні КЗ «Хашуватський ліцей» і займає дві кімнати. На стендах і вітражах розміщена інформація про бойовий шлях 5-ї Гвардійської танкової армії у роки Другої світової війни.
Орнітологічний заказник загальнодержавного значення «Бандурівські ставки»	Заказник площею 385,6 га. розташований біля села Бандурове Бандурівського старостинського округу. Природоохоронний статус надано з метою

	<p>охорони та збереження природного комплексу трьох ставків, що на річці Яланець. У високотравних водно-болотних заростях гніздиться багато видів водоплавних і прибережних птахів, зокрема: чапля сіра, чапля руда, гуска сіра, лиска, очеретянка лучна, синиця вусата, фазан звичайний.</p>
Меморіальний комплекс «Хашуватська трагедія»	<p>Л. І. Солгутовський у своїй книзі «Нариси з історії Гайворонського краю» так описує події тих днів: «На світанку 16 лютого 1942 року в Хашувате було стягнуто чи не всіх поліцаїв району, усього десь 50-60 запроданців. Все було наперед продумано, розраховано. Окремим сім'ям, ще задовго до цього жахливого дня, не дозволяли жити в своїх будинках, в одну хату зганяли по 4-5 сімейств, ресстрували їх і видавали їм спеціальний номер будинку, заборонивши під загрозою розстрілу далеко відходити від нього».</p> <p>За три дні у глиниці, на околиці містечка, було розстріляно більше тисячі місцевих жителів єврейської національності.</p> <p>Сьогодні на цьому місці споруджено меморіальний комплекс «Хашуватська трагедія».</p>
Музей історії села Червоне	<p>Народний музей історії с. Червоне відкрито 5 листопада 1967 р., звання «народний» отримав 2 липня 1990 р.</p> <p>Він знаходиться у шкільній кімнаті Червоненської філії КЗ «Хашуватський лицей». Фонди музею налічують 3089 одиниць основного фонду. Це предмети побуту XIX-XX ст., фотосвітлини, картини та ін.</p>
Літературний музей поета-байкаря Микити Годованця (с. Вікнина)	<p>Літературний музей поета-байкаря Микити Годованця, уродженця села Вікнина, знаходиться у приміщенні місцевої школи. У музеї відвідувачі дізнаються про нелегкий життєвий і творчий шлях Микити Годованця. У вітринах зібрано літературний доробок байкаря, його особисті речі.</p> <p>Загальна кількість одиниць зберігання – 543 одиниць. Кількість предметів основного фонду – 220.</p>
Ландшафтний заказник місцевого значення «Казавчинські скелі»	<p>Заказник входить до складу природно-заповідного фонду України, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання.</p>

	Площа заказника 55 га. і розташований він неподалік села Казавчин Хащуватського старостинського округу.
Джерело «Престольне»	<p>У нашій місцевості є багато джерел, одне із них джерело «Престольне» на заході міста.</p> <p>Про це джерело збереглася легенда, яка передавалась з вуст в уста, від старшого до молодшого, з покоління у покоління. На цьому місці, в давні часи, яничари перерізали всіх людей, які прийшли на Великдень до церкви і спалили церкву. І там де стояла церква, де текла людська кров, почало бити джерело.</p> <p>В 2012-2013 р.р. за ініціативи О. Барабанчука, отамана районного козацького товариства Буго-Гардіївської паланки та О. Павличука, редактора газети «Гайворонський кур'єр», разом з громадською організацією «Гайворонське районне козацьке товариство» учні місцевої школи взяли участь у проекті «Кожна краплина має значення» і виграли грант Програми розвитку ООН.</p> <p>За грантові кошти було зведено капличку навколо джерела, збудовано купальню та облаштовано територію.</p>
Народний музей – виставка творів самодіяльного художника Г.Г. Пилипишена	В експозиційній залі Заслуженого майстра народної творчості України представлено понад 100 виробів у чотирьох розділах: таксидермія, живопис, художні меблі і дерев'яна скульптура.

ОЗДОРОВЧІ ЗАКЛАДИ, РОЗВИТОК СПОРТУ ТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Усього спортивних об'єктів	33	Кількість оздоровчих закладів	1
<i>з них:</i>		<i>з них: дитячих</i>	1
стадіонів	16		
спортивних зал	11	санаторіїв і санаторіїв-профілакторіїв	-
спортивних майданчиків	18	будинків відпочинку	-
плавальних басейнів	-	баз та інших закладів відпочинку	-
спортивних баз	-		

СПОРТИВНІ ЗАКЛАДИ

№ п /п	Назва	Адреса	Керівник (П.І. Б., тел., стаж перебування на посаді)	Кількість місць	Кількість персоналу	Кількість відвідувачів (осіб)
1.	Комунальний заклад «Гайворонська дитячо-юнацька спортивна школа»	26300 пров. Локомотивний 10 м.Гайворон	Дятленко Олександр Олександрович Тел. 068 981 59 44 10 місяців		27	2330
	Усього:					

IV. Інфраструктурна характеристика територіальної громади

ВІДОМОСТІ ПРО ВІДСТАНЬ ЦЕНТРУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: м. Гайворон

до автомагістралі	32	до районного центру	49,7
автодорогами	281	автодорогами	49,7
до обласного центру	231	автодорогами Завалля	19
автодорогами	231	автодорогами Джулінка	16
до м. Київ	281	Кількість залізничних станцій на території ради	1